

8 december 1917

Frans van Cauwelaert bespreekt in vrij België het gedeelte van de redevoering van minister de Broqueville, dat betrekking heeft op het taalvraagstuk in België. Onze lezers herinneren zich, dat deze redevoering, die minister de Broqueville op de naamdag van koning Albert der Belgen had willen uitspreken in de bijeenkomst in het Trocadero te Parijs, daar wegens ongesteldheid van de minister door het lid van de Belgische kamer, Neven, is voorgelezen. De redevoering is in deze krant meermaals ter sprake gebracht en haar inhoud, voor zover ze de taalkwestie betreft, medegedeeld. Aan het artikel, dat van Cauwelaert aan de redevoering van de Broqueville wijdt, ontlene wij enkele fragmenten.

Vooreerst dit:

Wat echter minister de Broqueville's inzicht moge geweest zijn, het is ons een raadsel hoe deze man, die in zijn onbetwistbare behendigheid een goed deel van zijn kracht heeft gevonden, op dit ogenblik, terwijl de in en uitwendige gevaren voor de eendracht en de eenheid van het land zienderogen toenemen, en terwijl alle Vlamingen – soldaten en burgers –, met uiterste inspanning van hun geduld sedert zovele maanden wachten op het bevrijdende woord, hoe deze man als verantwoordelijke woordvoerder van onze regering op de inval is gekomen, om de tweetaligheid van Vlaanderen te gaan huldigen als de kracht van de eenheid van het land, en te gaan spreken over het gevaar dat de vijand het Walenland aan de Vlaamse invloed zal onttrekken! Het lijkt meer op een weddenschap dan op een staatsmansrede, en zo de grote Kurth, op wiens gezag als geschiedschrijver de Broqueville zich beroept, in de plaats van deze had gestaan als staatsleider, dan zou hij voorzeker de lessen van het verleden getoond hebben om de behoeften van zijn tijd beter te begrijpen.

Het Walenland aan de invloed van Vlaanderen onttrekken! Wie heeft van deze invloed in de laatste eeuw ooit enig spoor ontdekt? Het Walenland vormt tegenover de taal en de gedachten van het Vlaamse Vlaanderen een ondoordringbare rots en is fier op zijn afzondering. Niet alleen het Walenland als maatschappelijk geheel, iedere Waal in het bijzonder vertoont dezelfde ontoegankelijkheid en zelfs onze Waalse ministers, die nochtans over onze Vlaamse belangen beschikken zowel als over deze van hun eigen stamgenoten, bleven ongenaakbaar voor elke invloed van onze Vlaamse beschaving. Neen, waarachtig niet! De vijand had het Walenland niet aan Vlaanderens invloed te onttrekken, want deze invloed op cultureel gebied bestaat alleen in de verbeelding van minister de Broqueville.

De invloed echter, neen, de overheersing van de Franse taal in Vlaanderen is integendeel een al te naakte werkelijkheid, vermits onze regering, na 80 jaar ongestoorde werkzaamheid het land heeft kunnen verlaten zonder dat in geheel het Vlaamse land één enkele hetzij middelbare, hetzij hogere onderwijsinstelling van de staat bestond, waar onze Nederlandse moedertaal als onderwijstaal tot haar recht was gekomen, terwijl de Franse taal in geheel onze bestuurlijke huishouding de onbepaalde heerschappij bezat. We zwijgen liever over de gevolgen van deze wanverhouding, welke niet belet, dat het moderne België door de Broqueville als een afgewerkt meesterstuk wordt genoemd! Maar het was heus overbodig de rechten van de Franse taal in Vlaanderen op zo plechtige wijze in bescherming te nemen, terwijl het eerste ondubbelzinnige woord van erkenning van onze eigen taalrechten, de eerste ernstige daad van rechtsherstel nog steeds op zich laat wachten.

Aan het slot van zijn beschouwing zegt van Cauwelaert dit:

Onze regering weet dat, en ze kent de gevaren, die met een verwaarlozing van de Vlaamse gedachte zijn verbonden. De werken van de wijsheid blijven echter nog ongedaan. Waarom? Door wiens schuld? We behoeven het niet te weten; maar we stellen het feit vast en verkiest men het van hogerhand op de gebeurtenissen te laten aankomen, ook goed. Maar ieder moet bijtijds denken aan zijn verantwoordelijkheden. Wijzelf hebben onze plicht vervuld. We hebben gewaarschuwd en we hebben de middelen der overreding ten overvloede gebruikt, maar de rol van Cassandra behaagt ons niet langer en het is, bij wijze van slotrede, dat we ons nog de overweging veroorloven, dat ministers, die op dit ogenblik de indruk geven, dat zij de beginselen der Belgische eenheidsstaat onverenigbaar achten met het beginsel van onze Vlaamse culturele ongeschondenheid en eenheid huns ondanks medewerkers zijn van de bestuurlijke scheiding.

15 december 1917

Uit de Vlaamse beweging.

Het activisme.

Van onze medewerker:

De 11^e november 1917 is een datum van betekenis in de beweging der activisten. Op die dag hebben zij, naar is medegedeeld, in de Alhambra-schouwburg te Brussel een meeting gehouden, waar de volgende dagorde toegejuicht werd: "drieduizend Vlamingen van Brussel, vergaderd in de Alhambra-schouwburg op zondag, 11 november 1917; na de redevoeringen van R. de Cneudt, Jan Wannijn en R. de Clercq te hebben gehoord; geven plechtig als hun heiligste, onwrikbare overtuiging te kennen dat de meer dan 80-jarige stelselmatige onderdrukking van het Vlaamse volk slechts kan een

einde nemen door het toevertrouwen van de volledige staatsmacht aan de stambewuste, krachtdadige en onkreukbare Vlamingen; erkennen dienvolgens de Belgische regering in Le Havre niet meer als hun vertegenwoordigster; verklaren dat zij naar het voorbeeld van alle andere onderdrukte volkeren, onverpoosd zullen ijveren voor het instellen nog tijdens deze oorlog van een onvervalst Vlaamse en volkse wetgevende, uitvoerende en rechterlijke macht; verwachten stellig van de bezettende overheid, die het thans alleen in haar macht heeft om het Vlaamse staatsleven te regelen, dat ze aan een Germaans volk hetzelfde recht zou verlenen als aan de verdrukte Polen, door aan Vlaanderen deze gevraagde volledige politieke zelfstandigheid toe te kennen."

Dit is een dáád. Ze betekent de breuk tussen de regering van het land en ... En wie? Al de Vlamingen? Niemand zal dat beweren, als hij denkt dat nog steeds Vlamingen gevangen gezet, naar Duitsland vervoerd en terechtgesteld worden, omdat ze trouw blijven aan de zaak van hun regering. Al de flaminganten onder de Vlamingen? Maar de meeste zijn "passief", omdat hun de strijd tegen de Duitse listen belet wordt. Al de activisten? Niet alle, want er zijn heel wat activisten, die zich afzijdig houden van de beweging ten voordele van de politieke zelfstandigheid ... De breuk bestaat nu tussen de regering en de meest vooruitstrevende activisten.

Met de dag wordt de taak lastiger van de eerlijke kroniekschrijver, die zijn best doet om een objectieve kijk te krijgen op de huidige verwickelingen in de Vlaamse beweging en die er zich een zelfstandig oordeel over wenst te vormen.

Hij kan niets vernemen van de meeste erkende leiders der beweging, die in het door de Duitsers bezette gebied verblijven. Ze zwijgen. Wel kan hij gissen wat het zwijgen beduidt: moeten niet flaminganten als prof. Fredericq en A. Sevens hun optreden tegen de huidige

vervlaamsingsmaatregelen, in Duitse gevangenis uitboeten? Uit de aard van de zaak hoort men dus veel meer Vlaamse stemmen ten voordele van het activisme dan er tegen.

Het valt daarenboven niet licht om zich een stevig oordeel te vormen over de innerlijke waarde van de getuigenis van hen, die aan het woord zijn. Naast degenen, die getuigen uit de volle oprechtheid van hun gemoed, treft men er ook aan, die, om hun persoon of hun richting, er een direct belang bij hebben toestanden, welke zij niet kunnen beheersen, anders voor te stellen dan ze werkelijk zijn. Ze praten en schrijven maar, omdat ze zich nu eenmaal de geroepenen achten, en, met opzet of onwillekeurig, komen zij er toe om – naar een veelgebruikte term in de Belgische perspolemie – de geesten te vertroebelen. Velen ook staren maar door strak op één punt en geraken in hun streven als het ware tot de half hypnotische geestestoestand, die men in de oorlogslanden, op een ander gebied, niet onaardig oorlogsneurose geheten heeft.

Het is daarom niet makkelijk, zich een objectief denkbeeld te vormen van het activisme, zijn gehalte en werkelijke betekenis. Bij een oppervlakkig beschouwen zal het enigszins verbijsteren door zijn rijkdom aan schakeringen. Het vangt heel kleurloos aan bij een voortzetten van de Vlaamse taalstrijd gedurende de oorlog, en, door allerlei schakeringen heen, raakt het tot het hoge rood van een samengaan met de Duitsers om politieke zelfstandigheid voor Vlaanderen te veroveren. De grondtoon echter is de haat der activisten tegen het franskiljonisme. De warmste flaminganten gingen vrezden dat, bij een overwinning van de entente, de verfransende invloed van België zou toenemen en dat van de Vlaamse Beweging niet veel meer terecht zou komen. Het volk zou er niet meer van willen, de sympathieën zouden naar het zuiden gaan, en België zou een bufferzone van Frankrijk worden. Daartegen

moesten de flaminganten zich van nu af schrap zetten, meenden de meest vooruitstrevenden onder hen.

Men onderzocht niet wat er, in werkelijkheid, van dit alles aan was. Hoe zou men het ook onderzocht hebben in het door de Duitsers afgezette en streng gecensureerde land? Hoe zouden de vijf, zes drijvers in het buitenland het onderzocht hebben? Ze lieten zich de hoofden te warm maken door sommige uitlatingen van franskiljons en door buitenlandse invloed. Toen dan ook de tijdelijke machthebbers het verlenen van sedert lang betrachte rechtsherstellingen voor de Vlamingen in het vooruitzicht stelden, vlogen de meest vurige er op aan.

Het zou onbillijk zijn de handelswijze van de activisten, die de eerste Duitse hulp aanvaardden, als geheel onbesuisd te willen doodverven. Deze flaminganten waren eigenlijk nooit handige politiciers gebleken. Niemand kan hun dit ten kwade duiden: ze hebben dit gemeen met alle strevers naar idealen. In deze tijden nochtans wilden zij, na ernstig overleg – zoals zij zelf getuigden – echte werkelijkheidspolitiek toepassen. Tachtig jaar hadden zij verspild aan woorden, nu zouden daden komen.

Deze strijdlustige voorvechters voor de Vlaamse taal hebben in het aantrekkelijke aanbod van de Duitse regering een kans gezien, die uiterst gunstig was om, ineens, te verkrijgen wat hun onder het Belgisch regime nog lang zou onthouden blijven. Hebben ze niet voor elk deel van het reeds vroeger verworven recht tientallen jaren "Vlaamse strijd" moeten voeren? En dergelijke rechten worden hun nu zomaar in de hand gelegd ... Wat zou het veroveren van deze nieuwe rechten in de toekomst nog voor strijden en lijden vereist hebben ... Moest men verder nog malen om beloften van de Belgische regering?

In het hart van de meest rechtschapen activisten is onbetwistbaar de natuurlijke weerzin gerezen tegen het aanvaarden van die rechten uit de handen van de vijand, die het land heeft overweldigd en gemarteld. Ze redeneerden er zich echter overheen: wat recht was voor de oorlog blijft ook recht nu; wij aanvaarden dit recht en geen gunsten; we zijn geenszins verplicht de handen te kussen van hen, die ons verlenen wat ons toekomt; we zouden niet eens de ogen moeten dichtknijpen, ten einde niet te merken wie het ons verleent ... Al waren trouwens die handen besmeurd met het bloed van onze mensen; moeten wij dan eeuwig blijven wrokken? En bondgenootschappen, ontstaan en vergaan ze niet voortdurend? Wel is het de verdrukker, die ons helpt, doch deze verdrukker is dan toch de rechtmatige regeerder in het land, naar de termen van het reglement over de wetten en gebruiken van de oorlog te lande. De bezettende macht is gehouden de openbare orde en het publieke leven in het bezette gebied te herstellen; en, als zij nu maatregelen neemt om de Vlamingen het leven in hun taal gemakkelijker te maken, dan verricht zij een wettige daad.

De activisten zijn eveneens niet zo naïef, dat zij niet zouden inzien hoe die rechten hen door de bezetter aangeboden worden, omdat deze "im Feindeslande" zijn eigen politieke doeleinden ermee wil bereiken. De meeste activisten, die nog niet ontrouw wilde worden aan de Belgische staat, schijnen hierover liever niet veel gedacht te hebben, en, spraken zij er over, dan zegden zij: het is louter toeval dat de Vlaamse belangen met de Duitse in deze kwestie eenzijdig lopen; moet dit ons beletten voor onze eigen belangen op te komen?

Aldus zijn ze er toe geraakt de strijd om hun taal weer actiever op te vatten, en van de Duitsers de vervulling te aanvaarden eerst van het meest dringende punt van het Vlaamse programma: de vervlaamsing der Gentse hogeschool, daarna van de andere punten.

De Toorts meldt: Volgens berichten uit Vlaanderen weigert zijne eminentie kardinaal Mercier in aanraking te komen met het nieuwe Vlaamse ministerie van Justitie. Brieven aan de aartsbisschop gezonden, zijn onbeantwoord gebleven. Dientengevolge worden de toelagen van de afdeling eredienst aan noodlijdende geestelijken en kapelaans niet uitbetaald. Eigenaardig is echter, dat zijn eminentie kardinaal Mercier niet weigert zijn eigen toelagen van het Vlaamse ministerie in ontvangst te nemen.

Uit Vrij België hebben wij de vorige week de beschouwing weergegeven van Frans van Cauwelaert over hetgeen de Belgische minister-president, de Broqueville over de Vlaamse kwestie onlangs in het midden heeft gebracht. Thans bevat ook De Toorts een artikel van Spectator over de opvattingen van de minister. We nemen uit dat artikel de volgende gedeelten over:

"De Haverse regering komt met argumenten voor de dag die stammen uit tijden waarin, volgens minister de Broqueville, "het taalprincipe het minst invloedrijke element bij de vorming der staten" was. Is het daarom dat wij er zouden bij te rade gaan, nu, in de 20^e eeuw, wanneer het taalprincipe gegroeid is tot een bijzonder invloedrijk element, niet alleen in de vorming van de staten maar in de vrije ontwikkeling van een nationaliteit? Wat wij nu allen, modernen, kennen en voelen als een onomstootbare waarheid, was trouwens reeds in de eeuwen waarin Vlaanderens verdrukkers zo graag vertoeven, het voorwerp van het streven der grootsten onder de Vlamingen, der zieners, die, van Maerlant over Simon Stevin tot Conscience, zich losmaakten uit de vreemde taalheerschappij, de kunst en wetenschap "verdrietsten", en het volk wezen op zijn eigen kostbaarste overleveringen en op zijn eigen toekomst.

Dit om alleen van Vlaanderen te spreken, want meest alle Europese volkeren hebben tijdperken van tweetaligheid gekend, waaruit ze

zich tot een hogere eentalige bloei vrijgevochten hebben, ondanks de patriottische theorieën van prof. Pirenne.

... Er is natuurlijk maar één gezonde traditie voor een volk, en dat is, steeds zijn eigen onderscheiden wezen gaaf te houden en eigen luister bij te zetten, de inwerking van vreemde cultuur, en de samenwerking met andere volkeren te vestigen op eigen zelfstandigheid en wederzijdse waardering. Dat is de traditie van het instinct tot zelfbehoud. Alle overleveringen, die het vrije spel van deze oerkracht in de weg gestaan hebben en nog staan, zijn gevaarlijk. Een volk zou er mee breken zodra het mondiger wordt, zichzelf bewust gemaakt heeft en de nodige kracht vergaard heeft.

... De schoonste traditie van het Vlaamse volk is de Nederlandse taal, de onmiskenbare uiting van zijn ziel, het werktuig ter ontplooiing van zijn denkkracht en scheppingsdrang, het cement van de sociale bouw. Zonder taaleenheid is er geen samenhangsgevoel tussen hoog en laag, geen verstandige leiding en bevruchting van de arbeid, geen gezonde groei van de gemeenschap; vormt het volk, de etnische groep, geen harmonisch geheel, heeft ze geen gemeenschappelijk leven en streven, geen gemeenschappelijk ideaal; wordt de massa afgesneden van zijn rijzende elementen, wordt ze geestelijk afgestompt en hopeloos gestremd in zijn stoffelijke en zedelijke vooruitgang. Want de tweetaligheid voor de massa, die nauwelijks tijd heeft om de moedertaal behoorlijk te leren hanteren, bestaat niet: tweetaligheid is, feitelijk, de harde noodzakelijkheid voor de middenstand, het recht voor de hogere standen, de volkstaal uit hun werkkring te verbannen: het recht, de voorrang te geven aan een vreemde taal in alle geledingen van het bestuurlijke, economische en maatschappelijke leven. Het zich vastklampen aan de tweetaligheid in Vlaanderen heeft geen betekenis, tenzij als uiting van het verlangen van de Franssprekenden, zich de vruchten te verzekeren die een langdurig privilege reeds afgeworpen hebben en ook verder

zullen blijven afwerpen, zolang Walen en bastaards door hun gelijke getalsterkte en hun geusurpeerde invloed, de wil van het verachterde Vlaamse volk zullen kunnen onderdrukken, zolang er in België voordeel aan verbonden zal zijn, Waal of bastaard te zijn. Zo stelt ons de Haverse regering met haar onaantastbare traditie van tweetaligheid, voor het hopeloze vooruitzicht van een kringloop, waaruit Vlaanderen niet zonder geweld kan loskomen.

Tweetaligheid in Vlaanderen is niets anders dan een premie op verbastering, op desertie uit het volk, op verdeeldheid in de familie en in het innerlijk wezen van elk individu. Ze is de trage, maar zekere dood van een volk. En ze zou het leven, de eer van een staat zijn, en die staat een meesterstuk! Kunnen zij, de dit beweren, hun onbevoegdheid om de Vlaamse kwestie op te lossen duidelijker doen blijken?

Sommige flaminganten geven zich de moeite het geschiedkundige materiaal en de thesis van tweetaligheid, die Pirenne en de Broqueville daaruit opbouwen, kritisch te onderzoeken en te weerleggen. Dit is echter van ondergeschikt belang. Wat kan het ons schelen of er, al dan niet, een werkelijke tweetaligheid geheerst heeft in onze Vlaamse gewesten? Hoe meer men het bestaan ervan bewijst, des te beslister moet ermee gebroken worden. Aan een volk, dat weer zichzelf wil zijn, komt men zeggen dat het eigenlijk door de eeuwen heen onder vreemde invloed gestaan heeft! Wat is ons een traditie van onderworpenheid aan de door oorlog, erfenis of koop verworven macht van vreemde vorsten, hun hofkliek en een makkelijk vergeten eigen aristocratie? Niets anders, dan een beeld van betreurenswaardige zwakheid, van misplaatste kwaliteit, een pijnlijke herinnering aan de vernedering aan onze voorvaderen aangedaan en de leendienst hun opgelegd, een der talrijke fasen van de slavernij waaruit een volk zich gestaag loswerkt. Dat weten we nu, omdat we de hygiëne der ethische groepen evenals die van het

individu, oneindig beter kennen dan dit in het zogenaamde tweetalige verleden het geval was. We weten nu, hoe we de pest, de pokken, de melaatsheid van het lijf moeten houden, en hoe we onze huizen en steden moeten inrichten om zoveel andere, vroeger nauwelijks vermoede kwalen te bestrijden, die onverlet het menselijke gestel ondermijnden.

Tegenover ongezonde tradities, getuigenis van vreemd geweld, stellen de Vlamingen gezonde tradities, getuigenis van eigen kracht: tegenover onrecht, recht. Over de verduisterde oorkonden van Pirenne laten ze de frisse adem varen der moderne wereldwetten, die eenvoudig de voortzetting zijn van de allesbeheersende traditie van het Vlaamse volk.

23 december 1917

De Toorts bevat een open brief van Leo Meert aan professor Te Winkel naar aanleiding van wat deze in de vergadering van het A.N.V. over de Vlamingen gezegd heeft.

Uit de open brief van Meert het volgende:

Men stelt zich maar al te zeer de Vlamingen voor zoals ze waren bij het uitbreken van de oorlog. Het is te zeggen een volk, dat schreeuwend om recht, dat recht niet kreeg, toch maar voort schreeuwde en per slot van rekening reeds zeer tevreden was, alleen maar omdat het schreeuwen kon. De Vlamingen lagen voor de oorlog vast aan allerlei banden: de regering had ze door de kracht van invloed en geld stevig onder de knie, de politieke partijen omknelden ze met zware banden van vooroordelen en drukten ze door kuddegeest, de eigen volksvertegenwoordigers waren in dat werk van verslaving en verbastering de knechten van de regering, en die regering kon er dan ook onvoorwaardelijk op rekenen, dat het

Vlaamse volk nooit tot iets groter in staat zou zijn dan om een grote mond op te zetten. Hoe dikwijls werd ons niet het verwijt toegericht, dat wij, Vlaamsgezinden, teveel schreeuwden en het nooit tot kernachtige daden brachten? Nu we zelf tot het besef zijn gekomen, dat hun verwijt gegrond was, hebben we het recht die Hollanders zelf te vragen, dat zij de eisen, die ze voor de oorlog aan de Vlamingen stelden, thans consequent zouden helpen doorzetten. Het spijt me, dat professor Te Winkel, die een zeer gewaardeerd vriend was van de Vlamingen en met mij persoonlijk zeer enthousiast over de Vlaamse Beweging kon spreken, die mijn houding, die nooit schaaps nog slaafs was, zelfs in mijn bijzijn geestdriftig roemde, dat die man, alleen door ententegezinde gevoelens gedreven, niet beseft, dat in Vlaanderen er thans iets in wording is, wat de gehele Nederlandse stam machtig ten goede moet komen ...

29 december 1917

In een uitvoerig artikel in De Toorts, waarin hij vooreerst een overzicht geeft van het lot van Vlaanderen tijdens de oorlog en de geschillen tussen de activisten en de pacivisten in de Vlaamse Beweging schetst, stelt Van Es de vraag of er thans verzoening tussen de actieven en de passieven mogelijk is. Hij beantwoordt die vraag bevestigend in het laatste gedeelte van zijn artikel, waarin hij over de zelfstandigheid van Vlaanderen spreekt. We laten het hier volgen.

Is thans een verzoening mogelijk?

Ja. Want de vrede staat voor de deur, of een zeer verbitterde strijd. Er is voor Vlaanderen veel aan gelegen, dat eindelijk de vernieling van zijn bodem ophoudt. Binnenkort zal blijken of het officiële Duitsland bereid is vrede te sluiten met de eis: vrijheid van Vlaanderen om zelfstandig over eigen lot te beschikken. Kunnen de passieven hierin meegaan? Dat hangt af van de vraag of ze nog hoop hebben op

vermurwing der eigen regering en de overwinning der entente. In hun hart zullen ze Vlaanderen's vrijheid evenzeer begeren als de actieven. Ze geloven evenwel nog niet in de verwezenlijking daarvan. Ze hebben niet als de actieven de geestesontwikkeling meegemaakt, die de laatsten tot onafhankelijkheidsgedachte heeft gebracht. Het probleem is evenwel gesteld. De omstandigheden hebben het gewild en meegebracht.

Het activisme heeft tot verwezenlijking van zijn doel grote aantallen mannen nodig om alle staatsorganisaties te vervlaamsen. Ook uit de passieve gelederen moeten ze worden betrokken. Dat niet alleen. De actieven wensen beëindiging van de strijd nu. Het ogenblik is gunstig. Een verbitterde oorlog in het westen kan feitelijk Vlaanderen tot puin maken en bij een overwinning van Duitsland thans de ideale oplossing in gevaar brengen, tenzij Vlaanderen zich tijdig als een man onder de leeuwenvaan schaart, dit wil zeggen reeds thans Vlaanderen zich als één man kan uitspreken met alle consequenties daarvan.

Dan kan de gekozen vertegenwoordiging van het Vlaamse volk zich direct tot Amerika en Engeland wenden om de stappen tot het beëindigen van de oorlog te doen, zo nodig door een beroep op de openbare mening in alle landen.

Voor zover de passieven niet gehandeld hebben uit persoonlijke berekening, namelijk uit vrees later in België geen baantjes te kunnen bekleden, of uit sentimentele overwegingen, die reeds het twijfelen aan de overwinning der entente als verraad beschouwt – en zo zijn er zeer velen, onder de psychische druk van het verraadgekrijs der patriotards – hebben de leiders als verstandige lieden vermoedelijk op redelijke gronden volhard bij trouw aan de regering nl. in de waan dat de entente zou overwinnen.

Wordt deze voorwaarde niet vervuld, dan heeft men aan trouw aan de Belgische regering op zichzelf niets. Immers is de vraag van Belgisch herstel er een waartoe ook de centralen hun toestemming moeten geven. Kan deze niet worden afdwongen, dan is thans zo goed als zeker, dat noch bij een overwinning van Duitsland, noch bij gelijkspel België hersteld wordt. Daarvoor heeft men van Duitse zijde te veel stof ontdekt in Belgische departementsacties, o.a. met betrekking tot de concessies aan Franse geschutfabrikanten in de Kempen verleend en dergelijke.

Het komt er dus meer en meer op aan een dusdanige oplossing te vinden, welke aan alle betrokkenen aannemelijk kan voorkomen.

De meerderheid der activisten is onderling overeengekomen te laten rusten wat rusten moet, voor te staan het punt, dat onder alle omstandigheden moet worden bereikt: de zelfstandigheid van Vlaanderen als natie om over eigen lot te beschikken en wel bij het sluiten van de vrede.

Dit redelijk programma heeft onder alle omstandigheden de meeste kans van slagen, omdat het een vanzelfsprekend recht is van elk volk, voor zover het geen knecht is.

Het is een programma onafhankelijk van plaats en tijd en volk. Het is bereikbaar voor zover niet hetzij de centralen, hetzij de entente zich daartegen verzet. Om twee redenen zullen de centralen er zich tegen kunnen verzetten. 1° uit eigenbelang, zij het slecht begrepen; 2° uit het besef, dat het Vlaamse volk niet op zijn eigen benen kan staan.

Het komt er dus op aan te tonen met de daad en te betogen met het woord, dat Vlaanderen kan lopen, en dat zelfstandigheid van Vlaanderen meer waarborgen geeft dan annexatie. Daarover uit te weiden zou te ver voeren. Maar wie gelooft thans nog, dat de

entente ooit bereid is de leuze van autonomie toe te passen op Vlaanderen? Frankrijk kan hierin niet toestemmen al was het reeds met het oog op de gevolgen voor Frans Vlaanderen.

Dit is de geheime sleutel vermoedelijk tot de vraag, waarom de Belgische regering in plaats van gehoor te geven aan Vlaanderens stem, integendeel klappen uitdeelt.

Het doel: Vlaanderens recht om zijn eigen lot te bepalen, is gesteld. Driekwart van de weg is afgelegd. Wie onder de passieven is er bereid verder zijn schouders onder het wiel te zetten? Voor Vlaanderens zaak dienen alle vetes vergeten.

Er is maar één weg. De verzoening en dan eendrachtig voorwaarts.

5 januari 1918

In een artikel in vrij België onder het opschrift: "Zijn Vlaams onkundige ministers bevoegd voor hun ambt!" trekt Frans van Cauwelaert krachtig te velde tegen de onwetendheid van zo menig Belgisch minister op het stuk van het Vlaams. Natuurlijk beantwoordt hij de boven zijn artikel geplaatste vraag ontkennend. Dergelijke ministers zijn, meent van Cauwelaert, niet in staat om de belangen van België naar behoren te behartigen; ze zijn een belediging voor het Vlaamse volksgevoel en een gevaar voor het land. Beeldt men zich waarachtig in, vraagt van Cauwelaert, dat wij, Vlamingen, deze geringschatting langer zullen verdragen? En dan vervolgt hij:

Het kwaad heeft echter nog diepere wortels. Vlaams onkundige ministers omringen zich bij voorkeur met Vlaams onkundige vertrouwensleden, benoemen in hun departement bij voorkeur beambten uit Waalse kringen, vermits de meest indrukwekkende aanbevelingen hun uit de eigen omgeving bereiken en de Vlaamse wereld voor hen gesloten is gebleven. De bekende statistieken van

Didaskalos zijn veelzeggend genoeg! Maar Vlaams onkundige ministers, in overwegende mate met dito ambtenaren omringd, worden er natuurlijk ook toe gedreven om zich vooral bezig te houden met de hen bekende en meest aan het hart liggende belangen van de Waalse landstreek en dit gevolg, dit onvermijdelijk gevolg van hun vreemdheid aan ons Vlaamse volk, is onder al de nadelen van hun onwetendheid nog het ergste. De onderzoekingen van Mac Leod en van Lodewijk De Raedt, al strekken zij zich slechts over een gedeelte van ons economisch terrein uit, staan op als een schreeuwende aanklacht tegen het regime van verwaarlozing, waaraan onze Vlaamse provincies vanaf 1830 werden prijsgegeven.

En toch is daarmee nog de volle omvang van het kwaad niet aangegeven. De aanwezigheid van Vlaams onkundige ministers in onze kroonraad is een gevaar voor het land. Wat een verstokt en onwetend Manchesteriaan aan het hoofd van een arbeidsministerie in tijden van democratische gisting kan zijn voor de maatschappelijke orde, dat waren en zijn Vlaams onkundige ministers voor onze nationale eendracht tegenover de snelgroeiende en opgewekte macht van de Vlaamse Beweging. Vlaams sprekende, maar van ons volk inwendig vervreemde ministers begrijpen niet de ziel van ons volk, maar Vlaams onkundige ministers begrijpen niet eens onze woorden. Ze lezen onze bladen niet, aangenomen zelfs, dat het bestaan ervan hun bekend is; ze verstaan onze redevoeringen niet; ze vernemen slechts vage of bespottelijke echo's van de dreunende roep van ons volk om recht. Men maakt hen wijs, dat de eisen van de Vlamingen slechts kinderspel zijn, en ze oefenen hun aangeboren aanleg tot het maken van geestige toespelingen op de hebbelijkheden van deze of gene Vlaamse snuiter, die van de grote volksbeweging gebruik maakt om met een beetje luidruchtigheid wonderpillen te venten. Maar ondertussen ontgaan hen de grote onderstromingen, die bezig zijn met het uitzicht van ons staatkundig

bestel geheel te veranderen, en misschien onze staatkundige samenhang ondersteboven te keren. En wanneer deze of gene van hun ambtgenoten waarschuwt voor het gevaar dat komt, wanneer zelfs de meerderheid van de ministerraad geneigd zou zijn om aan de eisen van de Vlamingen tegemoet te komen, dan slaan sommige Vlaams onkundige ministers de handen ineen om te verhinderen, dat het verbindende maar tevens het reddende woord zou worden gesproken of aan hun deur staat reeds een journalist gereed om door de pers wereldkundig te maken, dat de eerstkomende ministeriële verklaring niets inhoudt dan een reeks sibillijnse woorden en... que rien n'a été décidé ni directement ni indirectement au sujet de l'avenir.

Gelukkig staat het deze femelaars niet vrij de voortschrijdende gebeurtenissen te stuiten. Vlaanderen is in aantocht! Het treedt iedere dag een eind vooruit in ons volksbewustzijn en in het jonge intellectuele geslacht. Morgen zal het staan tegenover of in de raad van de regering van het land. Maar zegevieren zal het!

Dan zal het rijk der Vlaams onkundige regeerders over het Vlaamse volk uit zijn.

8 januari 1918

Het eerste nummer is verschenen van het orgaan van de "Deutsch-Vlämische Gesellschaft". Het heet Vlamenland.

Daaruit blijkt, dat het verbond een leergang in het Nederlands te Düsseldorf heeft ingericht en dat daar een Vlaams arbeiderstijdschrift, De Vlaming, werd gesticht.

10 januari 1918

De Duitsers en het activisme.

De beste verdediging van het activisme vernamen wij uit de mond van Mr. L. Dosfel, als professor in de rechtsgeleerdheid aangesteld aan de hogeschool te Gent. Op een studentenvergadering te Antwerpen gehouden de 15^e oktober 1916, verdedigde hij de activisten tegen het verwijt dat zij de zaak van het vaderland zouden verraden. Hij zegde er onder meer:

"Wijs ons het stoffelijk bestanddeel van ons verraad aan. Gij zijt de beschuldigers en hebt de bewijslast. Wijs de manschappen aan, die wij naar de vijand brengen of aan het vaderlandse leger onttrekken. Waar zijn de goudstukken, welke wij aan de Duitse Rijksbank bezorgen; de levensmiddelen welke we toezenden; de wapens of de krijgsvoorraad, welke we fabriceren? Welke werken voeren wij uit voor de vijand? Van welke officieren, soldaten, matrozen of burgers hebben wij de trouw jegens koning of staat tot wankelen gebracht? Bezorg ons stukken ..."

Als kundige rechtsgeleerde steunt de heer Dosfel zijn redeneringen uitsluitend op de bestaande Belgische wetteksten van voor de oorlog omtrent het verraad tegen land in staat. Tegenover deze redenering stelt men echter "wie heeft er baat bij": tot wiens oordeel geschiedt in de huidige omstandigheden de werking der activisten?

De heer Dosfel is een van de rechtschappen activisten, die zich openlijk rekenschap durven geven van de bedoelingen die de Duitsers kunnen hebben bij het steunen van de Vlaamse beweging. In zijn merkwaardige redevoering zegt hij daaromtrent:

"Ik gis veeleer, en maak dit op uit een van de redevoeringen van de kanselier, dat het de bedoeling van de Duitsers is in België een dam op te werpen tegen de verfransing en er voor te zorgen dat het land echt onzijdig zou zijn niet alleen in militair maar ook in zedelijk

opzicht. Kunnen wij ons daarmee verenigen? Wel, dit is het oude programma van de Vlaamse Beweging."

Inderdaad, dit is een deel van het oude programma van de Vlaamse Beweging. Alleen is het de vraag of de activisten de bedoelingen van de Duitse politiek niet te eng afmeten naar de woorden, die een Duits politicus in 1916 daarover wel wilde loslaten.

Ik weet dat er Duitse geleerden zijn voor wie het, bij hun "hulp verlenen" aan de Vlamingen, slechts te doen is om een versterking van het Germaanse element in Vlaanderen: de Vlaams herworden Vlamingen zouden de dam zijn tegen de Latijnse invloed van het zuiden.

Veel verder gingen tal van Duitsers, die aan reële politiek doen. Zo'n buitenlandse dam heeft de Germaanse cultuur van Duitsland niet nodig, menen zij: is Duitsland sterk, dan zal zijn cultuur vanzelf genoegzaam naar buiten uitstralen. Het komt er voor de Duitsers op aan een stevige borstwering op te werpen tegen het nu ook militair sterk geworden Frankrijk en Engeland, en dit juist in het België, dat voor hun land de open weg is naar Frankrijk en van Frankrijk uit, dat tevens als een deel van het Engelse bolwerk kan beschouwd worden. Een hartstochtelijk verdediger van deze opvatting was wijlen de gouverneur-generaal van België baron von Bissing: uit de memorie van zijn hand daaromtrent, gepubliceerd in het nummer 29 van 19 mei 1917 van "Das Grosse Deutschland", blijkt ten overvloede hoe hij bij de regeerders van Duitsland aandrong op een volledige annexatie van België bij het Duitse Rijk. Voor hem was de "Vlaamse politiek" van het Duits beheer slechts een onderdeel van het plan tot onderwerping van de Belgische bevolking "van Germaans ras zijnde," schreef hij "zullen de Vlamingen, door hun oppositie tegen de Walen, voor het Duitse ras een kostelijke versterking uitmaken."

En in een brief aan dr. Stresemann, gedagtekend 17 januari 1917, en gepubliceerd door de Deutsche Tageszeitung nr. 271 van 30 mei 1917, zegt hij verder nog: "Sedert meer dan twee jaar wordt mijn politiek gericht door deze vooruitzichten voor de toekomst. Men heeft het mij dikwijls moeilijk gemaakt deze politiek te volgen; men heeft er tegenover gesteld dat de brutale macht de enige goede politiek is. Wat mij betreft, ik heb getracht, zonder gerucht te maken, banden aan te leggen, en zelfs werden sedertdien die banden dikwijls verbroken; het volstaat toch dat van de betrachte toenadering iets overblijft, al was het slechts in het grootste geheim. Men zal zien welke vruchten deze politiek afwerpt, zodra Duitsland, om zich schadeloos te stellen voor de zware opofferingen die het moest doen en om zich de waarborgen te verschaffen zonder dewelke het zijn toekomst niet kan verzekeren, aan alle toegevendheid zal kunnen weerstaan, en de annexatie zal uitspreken op grond van het recht van verovering. Deze gedachten hebben mijn Vlaamse politiek beziel ..."

De werkelijke regeringskringen van Duitsland hebben zich op meer bezadigde wijze uitgelaten. Aanvankelijk beperkten zij zich tot het steunen van de ultra-flaminganten; ze konden zo hopen een deel van de Vlamingen minder ongunstig te stemmen voor gebeurlijke annexatie. Toen echter een volslagen overwinning van de Duitse wapens uitbleef en deze kringen tot de overtuiging kwamen het krijgsgeweld niet te kunnen doen gelden om België te annexeren, konden zij zich niet tevreden houden met een status-quo met de situatie van voor de oorlog en eisten zij voor de toekomst "reële waarborgen" in België op. Nooit hebben zij deze waarborgen omschreven: men kan veronderstellen dat de omvang ervan moet bepaald worden door wat de krijgsvoering zou bereiken. Deze waarborgen kunnen van militaire, economische, politieke aard zijn. De geringste waarborg, die Duitsland kan trachten te bekomen – het blijkt onder meer uit de besprekingen van 3 mei 1917 in de centrale

Rijksdagcommissie – is het ongehinderd voortbestaan van de administratieve, en zo mogelijk ook politieke, splitsing van België.

Wat Duitsland in de toekomst, ook als het zijn greep op België geheel moet loslaten, kan hopen van een splitsing van het kleine land, dat toch een geweldig sta-in-de-weg was voor Duitsland, is wel voor iedereen duidelijk geworden die enige politieke zin heeft.

Van dit standpunt uit begrijpt men best waarom de Duitse rijkskanselier destijds te Berlijn tot de zeven afgevaardigden van de "Raad van Vlaanderen" zegde: "nog tijdens de bezetting moet men de volledige bestuurlijke scheiding doorvoeren". Men begrijpt eveneens waarom er voor gezorgd wordt dat ook van Waalse zijde een beweging voor bestuurlijke scheiding zou uitgaan; waarom, sedert enige tijd, men een Waals strijdblaadje laat verschijnen: "L'avenir Wallon", dat de beweging van de Vlaamse activisten als aanleiding neemt om op zijn beurt de Walen op de hitsen en een congres van Wallonië en een "Raad van Wallonië" in het vooruitzicht stelt.

12 januari 1918

Havre, 11 januari. De minister van oorlog, generaal De Ceuninck, heeft met betrekking tot de kennis der beide talen in het leger de volgende bepalingen vastgesteld: teneinde er zich van te vergewissen of de aspirant officieren een voldoende kennis van de Vlaamse taal bezitten, moeten deze bewijzen of ze in staat zijn zich op vlotte wijze in het Vlaams met de soldaten te onderhouden, over alle punten, welke verband houden met de dagelijkse dienst, het zij op mars, in depot of tijdens het gevecht. Vervolgens zal hen een mondeling examen worden afgenomen over de praktische en gebruikelijke kennis van de Vlaamse taal. De kandidaten dienen gemiddeld 10 punten van de 20 te krijgen.

Tenslotte zou elke officier, van eerste luitenant af tot kapitein, kunnen worden opgeroepen om te bewijzen of hij ten opzichte van het Vlaams de noodzakelijke graad van kennis heeft behouden. Om tot een hogere rang te worden bevorderd, moet het voorstel der chefs een stellige verklaring in waarderende zin bevatten aangaande de kennis van de Vlaamse taal, daar de kandidaten zich anders aan het bovengenoemd examen moeten onderwerpen.

De Vlaamse universiteit.

Men meldt ons:

Wanneer binnen afzienbare tijd de geschiedenis van Vlaanderen in deze eeuw wordt geschreven, zal daarin de vervlaamsing van de Gentse universiteit een belangrijk hoofddeel beslaan. De Vlaamse universiteit is in en buiten het Vlamingenland geworden tot een onbegrijpelijk iets. Voor de tegenstanders is hij een erfelijke steen des aanstoots, de nog niet overtuigden en onverschilligen strekt zij tot opwekking, tot ontwaken; aan de voorstanders geeft zij dagelijkse aanmoediging tot doorgaan, tot volhouden. Aan niemand kan dit verwondering baren, die ze op de hoogte houdt van de gang van zaken en die van nabij bekend is geworden hoe zich de vervlaamsing heeft toegedragen.

Langzamerhand completeren zich de faculteiten weer, de plaatsen van hen, die weigerden aan de vervlaamsing mee te doen, worden vervuld; nieuwe wenselijk te onderwijzen vakken worden opgedragen aan mannen van wie men voor de wetenschap veel mag verwachten of die hun sporen daarin reeds hebben verdiend. Zo wordt in het Vlamingenland de nationale universiteit meer en meer bevestigd; ondanks de tegenwerking van verscheidenen, op wiens krachtige steun en hulp men had gemeend te mogen rekenen. En

hoeveel sneller nog had dat alles kunnen gebeuren indien sommige van de oud-hoogleraren zich niet hadden teruggetrokken.

Toen België werd bezet door de oorlogvoerende Duitsers, is aan alle professoren de vraag voorgelegd, de onzijdigheidverklaring te ondertekenen. De hoog- en laaggeleerden in Luik hebben van meet af aan zo goed als allen geweigerd; en zijn verder niet lastig gevallen om deze zaak. In Gent evenwel hebben alle aan de diversiteit verbonden leerkrachten, op een paar na die in het buitenland waren of niet waren te bereiken, al vrij vroeg na de bezetting van de stad, de verklaring getekend. In het Nederlands luidt deze ongeveer als volgt: De ondergetekende verplicht zich hierbij, overeenkomstig de bepalingen der Haagse conventie van 28 oktober 1907 (art. 43), nauwgezet en trouw zijn ambt uit te oefenen, niets te ondernemen en alles na te laten wat de Duitse administratie (let wel!) In de bezette gebiedsdelen zou kunnen benadelen ...

De universiteit zelf bleef de eerste tijd, na de zomervakantie in 1914, gesloten, al werd in professorenkringen al spoedig de vraag besproken of men niet zelf zou voorstellen, de lessen weer te doen aanvangen, in plaats van af te wachten, tot de bezettende overheid het initiatief ging nemen en bevel gaf de hogeschool te heropenen. Men was over het algemeen niet ongezind deze verstandige raad op te volgen, toen plotseling zelfs Vlaamsgezinden overstag gingen, en weigerden daaraan mee te doen. Van wie ging in deze het wachtwoord uit? Welke invloeden togen aan de arbeid?

De tegenstanders van de Vlaamse Beweging waren inmiddels bezig, het Vlaams in het openbaar te doen verdwijnen; de franskiljonse magistraatspersonen, de tussenpersonen tussen het volk en de Duitse bezetter, wisten de laatsten te blinddoeken; ze dachten blijkbaar als die Belgische kolonel in Nederland, die wilde handelen zoals hij het eenvoudig uitdrukte: In deze tijden hebben we met

tweetalige wetten niets te maken. De bevelschriften werden in het Duits en in het Frans gepubliceerd, het Vlaams was weggedrukt!

Een krachtig protest van enkele Vlamingen kon niet uitblijven; ze wezen op de Belgische staatswetten, ze legden uit hoe de tweetaligheid op papier was bepaald, en hoe ze nu in de praktijk werd uitgevoerd. Ze openden bij de Duitse bezetters de ogen, hoe ze nog in andere opzichten door franskiljons in de luren werden gelegd. En daarmee begon de ommekeer, die hoe langer hoe meer over heel het Vlamingenland doorwerkt.

In Gent werd aan de docenten van de hogeschool gevraagd of ze in staat waren hun lessen in de landstaal te geven; verschillende hebben geweigerd, omdat ze geen Nederlands konden of wilden doceren; anderen, omdat ze de toekomst niet vertrouwden.

Eén zaak mag wel vermeld worden. De weigerachtige hoogleraren zijn met rust gelaten. Maar hun inkomen is hen toch ontnomen? Integendeel, geregeld worden twee derde deel van het salaris hen nog uitbetaald. In het begin is hun dit nog ruim berekend geworden. Zelfs wordt dit deel uitgekeerd aan de gezinnen van de professoren Pirene en Fredericq, die zijn weggevoerd. Misschien zijn alleen die enkelen uitgezonderd, die geschorst zijn, omdat ze zonder verlof van faculteit, senaat of curatorium waren of zijn weggegaan of uitgeweken.

Meer en meer fundeert zich de Vlaamse landshogeschool. Eerst heeft men er voor gezorgd, dat de leerstoelen werden bezet, hoe zullen anders de studenten komen naar de leesalen en studiewerkplaatsen?

Maar nu ook stromen de studenten toe: het tweede jaar is begonnen met een 250: daaronder zijn er van oudere jaren uit andere

universiteiten, er zijn er bij van Jezuïetencolleges, die met Nederlandse aanbevelingsbrieven en getuigschriften aankomen, en van franskiljonse opleidingsscholen, die zich tot nog toe afzijdig hielden, indien niet vijandig. Zeker, het getal is lager, dan toen het Frans heerste in de Gentse gehoorzaal; maar het is oorlog. In de Duitse universiteiten is, bij vermeerdering nog van het aantal vrouwelijke studenten, het aantal minder dan 1/10 van in vreedestijd, in Frankrijk en Engeland zijn de getallen nog lager, de verhouding nog ongunstiger. In Gent nu waren voor de oorlog ruim 1000 studenten.

Het getal is thans verhoudingsgewijs daarom ook hoger, omdat, zoals vanzelfsprekend, aan niemand van deze studerende jongelingen vergund wordt uit het land te trekken; elk heeft zich geregeld te melden.

Onder de getallen zijn de zogenaamde vrije leerlingen niet meegerekend, het aantal van dezen is vrij groot, vooral in de laatste weken, nu de scholen zijn gesloten wegens kolengebrek: tout comme chez nous, nu de vakanties zijn verlengd en de vrije middagen vervangen door geheel vrije dagen. Verscheidene onderwijzers bij het lager en middelbaar onderwijs hebben dit gedwongen vrij zijn aangegrepen om een leergang te volgen, inzonderheid over kinderpsychologie, die gegeven wordt door de in wetenschappelijke kringen welbekende hoogleraar Menzerath, van Brussel.

Nu de oorlog zo lang blijft voortduren, komt er trouwens behoefte aan mannen met een academische opleiding. In de dorpen gaan artsen ontbreken, bij sterfgeval van ambtenaren, notarissen en rechtsgeleerden dienen de opengevallen plaatsen te worden bezet, terwijl mannen van alle onderwijs hoognodig zijn. Het maatschappelijk leven gaat toch door, en aan zijn eisen moet worden voldaan.

En de Vlamingen, stil hun leven levend in dorp en stad, op veld en land, erkennen de invloed van de Vlaamse universiteit.

21 januari 1918

De Raad van Vlaanderen.

Brussel, 20 januari. Het centrale Vlaamse persbureau maakte volgende mededeling van de Raad van Vlaanderen bekend: Overeenkomstig het in zijn eerste mededelingen voor een jaar opgestelde doel, heeft de raad van Vlaanderen in zijn algemene vergadering van 22 december 1917 plechtig en eenstemmig tot de volle zelfstandigheid van Vlaanderen besloten. In aansluiting op deze verklaring legt de Raad van Vlaanderen het mandaat, dat hem door de Vlaamse landdag van 4 februari 1917 is opgedragen, neer. De raad zal zich aan een nieuwe verkiezing onderwerpen, die aan het Vlaamse volk gelegenheid zal geven zijn wil ten opzichte van dit besluit aan de raad kenbaar te maken. De commissie van gevolmachtigden: prof. dr. P. A. Brys, prof. A. T. M. Jonckx, prof. K. Neydrick, prof. T. Vernieuwe, prof. dr. J. De Decker, Verhees, dr. A. Borms, prof. F. Brulez.

22 januari 1918

Uit België.

Berlijn, 21 januari. De staatssecretaris van binnenlandse zaken, dr. Wallraf, heeft de 15^e januari een afvaardiging van de Raad voor Vlaanderen te Brussel ontvangen. De afvaardiging verklaarde bij deze bespreking: Uwe excellentie betreedt in een voor ons zeer gewichtig ogenblik ons land.

De Raad, steunend op de verkondigde wil van de Duitse keizer, dat Vlaanderens vrije ontwikkeling moest worden verzekerd; steunend

op de overtuigende doeltreffendheid van de bestuurlijke scheiding; steunend op de onbuigzame wil van het Vlaamse volk om zijn natie nooit meer onder het Waalse juk te doen buigen, – hoopt op het uur hetwelk het Vlaamse volk de uitbreiding van zijn zelfstandigheid en de Raad zelf de versterking van zijn eigen positie zal brengen. We wachten er met vast vertrouwen op dat weldra de besluiten zullen worden getroffen, die ons zekerheid over ons lot zullen verschaffen en de vijand er geen twijfel over zullen laten dat Duitsland Vlaanderens zelfbeschikking zal achten en beschermen.

We richten tot uwe excellentie het eerbiedig en dringend verzoek er bij de regering van zijne keizerlijke majesteit en bij de vertegenwoordiging van het Duitse volk voor op te komen, dat ons een beslissing ten deel zal vallen, die het vertrouwen en de hoop van ons volk rechtvaardigt.

Allen, die ons volk kennen, zullen u bevestigen, hoe overweldigend de versterking van een nationale Vlaamse wil zich doet kennen. De duizenden, die in vergaderingen het recht van hun stam, hun taal en hun vrijheid eisen, zijn slechts een deel van hen, die in hun hart hetzelfde eisen, zwiingend, daar ze moeten zwijgen, doch ook de ogen op de nabij zijnde beslissing hebben gericht, eveneens hopen en hun uur afwachgend. Moge het een gelukkige beschikking zijn, die uwe excellentie naar Vlaanderen heeft gevoerd.

Men zal zich herinneren dat aan het einde van het vorig jaar in Vlaamse kringen beroering werd gewekt door het feit dat Vlaamse activisten, kardinaal Mercier bij een bezoek aan Antwerpen hadden beschimpt en aldus een relletje hadden veroorzaakt.

Thans meldt het Vlaamse nieuws dat het Belgische gerecht de vijf aanstichters van dit incident tot drie maanden gevangenisstraf en 26 F boete heeft veroordeeld.

23 januari 1918

De Vlaamse letterkundige Verhulst betoogt in het Vlaamse nieuws, dat de Raad van Vlaanderen als machtslichaam geen geringer betekenis heeft dan de Sovjets der bolsjewieken, de rada van de Oekraïne en de Poolse regentschapsraad, waarmee Duitsland officieel onderhandelt. De politieke scheiding zou Vlaanderen eindelijk tot een werkelijke staat in Europa maken. Althans volgens de schrijver Verhulst, die zich nog pas kort op politiek gebied beweegt. Hij meent, dat het Vlaamse volk de besluiten van de Raad wel zal bekrachtigen, want het volk is nu eenmaal "een vloeistof, die de vorm van de beker aanneemt, waarin men hem giet."

In het Belgisch dagblad protesteert L. du Castillon tegen de daad van de Raad van Vlaanderen om Vlaanderens politieke zelfstandigheid uit te roepen. Naar men heeft gelezen heeft de Raad zijn mandaat neergelegd om zich te onderwerpen aan een nieuwe "volksstemming", die het Vlaamse volk de gelegenheid zou moeten verschaffen zijn wil ten opzichte van het zelfstandigheidbesluit uit te drukken.

Het Belgisch Dagblad meent dat die verklaringen, daar ze onder de druk der militaire bezetting geschieden, van geen waarde zijn. En het blad schrijft o.a.:

Het antwoord van het Vlaamse volk zou hetzelfde zijn als bij het ontstaan der Duitse hogeschool te Gent en de bestuurlijke scheiding: Neen nooit!

Wat is de Raad van Vlaanderen? Uit welke leden bestaat hij? Door welke volksstemming is hij regelmatig gekozen? Die raad is enkel een raderwerk van de Duitse machinaties op grote schaal, welke wij ook aan het werk zien in Polen, Litouwen, Koerland enz. De leden zijn

onbekenden en in alle geval ambtenaren van de Duitse overweldiger die hen betaalt en laat leven om hun vaderland te wurgen. Een samengeraapte vergadering zonder enig mandaat van het in België soevereine volk, stelde die ledenpoppen der Duitsers aan. Een nieuwe dergelijke vergadering riep de politieke zelfstandigheid van Vlaanderen uit!

En verder: Indien de Duitsers rechtzinnig waren en eerbied koesterden voor het zelfbestemmingrecht der volkeren, zouden zij tot na de ontruiming van België wachten om de Vlamingen vrij te laten zich vrij uit te spreken. Doch de vijand durft niet.

Aan het slot zegt het artikel dat de ganse wereld moet vernemen dat de Vlamingen de politieke zelfstandigheid van Belgisch Vlaanderen met de grootste energie verwerpen: aan de Belgen, aan de Vlamingen in het bijzonder, die vrij in het buitenland verblijven, de hoogste plicht, krachtige protesten tegen die nieuwe aanslag op België, het volkenrecht en het zelfbestemmingsrecht der kleine naties te laten horen.

26 januari 1918

Het optreden van de Raad van Vlaanderen.

Vrij België en De Toorts bespreken beiden de jongste daad van de zogenaamde Raad van Vlaanderen, die, gelijk een telegram ons blad gemeld heeft, in zijn algemene vergadering van 22 december eenstemmig tot Vlaanderens volledige zelfstandigheid besloten heeft.

Vrij België herinnert aan het bezoek, dat een afvaardiging van de Raad van Vlaanderen aan Berlijn gebracht heeft, waar zij door dr. Wallraf de Duitse staatssecretaris van binnenlandse zaken ontvingen is. Tot deze heeft de woordvoerder van de Raad onder meer gezegd:

"Allen, die ons volk kennen, zullen u bevestigen, hoe overweldigend de versterking van de nationale Vlaamse wil zich doet kennen. De duizenden, die in vergaderingen het recht van hun stam, hun taal, en hun vrijheid eisen, zijn slechts een deel van hen, die in hun hart hetzelfde eisen, zwijgend, daar ze moeten zwijgen, doch ook de ogen op de nabij zijnde beslissing hebben gericht, eveneens hopen en hun uur afwachting. Moge het een gelukkige beschikking blijken, die uwe excellentie naar Vlaanderen heeft gevoerd."

Naar aanleiding hiervan schrijft Vrij België:

Dat de Vlaamse volkswil ondanks het gesukkel van de zogezegde "Raad van Vlaanderen" machtiger geworden is, zal iedereen als een waarheid belijden, maar dat die Vlaamse volkswil zou ontaard zijn tot een smeekbede aan Berlijn is een leugenachtige en schandelijke voorstelling die haar verkondigers zelf zal beschamen.

Ja, duizenden en duizenden Vlamingen wachten met ongeduld op de grote tijd, waarop ze los van Duitse aanleuningsplannen en vrij van elk zelfzuchtig Duits gekonkel, hun Vlaamse volk terecht zullen kunnen verheffen tot een zaak van vaderlandse en Europese gerechtigheid. Maar wij dienen geen Pruisische of andere oorlogsgoden. We dienen uitsluitend ons lijdende en strijdende Vlaamse volk.

Het uur van Vlaanderen zal komen, maar Vlaanderen zal zijn uur zelf bepalen en niet afhankelijk stellen van een keizerlijke beslissing, waarop alleen door onze jongens op het front naar behoren wordt geantwoord. De zogezegde "Raad van Vlaanderen" mag blijven voortbestaan, zelfmoord plegen of "herkozen" worden, dat is in dit geweldige proces van een zeer gering belang.

Dr. Wallraf heeft er trouwens voor gezorgd, op gans het treurige gedoe de Ludendorff-stempel te drukken. In zijn antwoord zegde hij inderdaad:

"Ge zijt op het punt deze zelfstandigheid uit te breiden en verdere kringen van het Vlaamse land om uw vrijheidsbanier te scharen. Wat volgens de wil van onze keizerlijke heer de onvergetelijke baron von Bissing begon, dat zet de nieuwe gouverneur-generaal, baron von Falkenhausen, doelbewust en krachtig voort."

"De onvergetelijke baron von Bissing ...", onvergetelijk inderdaad, want wij, Vlamingen, wij vergeten niet waartoe wijlen generaal von Bissing zijn "Flamenpolitik" wou gebruiken; we vergeten niet, dat het er voor hem slechts op aan kwam de Duitse machtspolitiek op ons land te verzekeren en aan de Duitse Tirpitz-partij het bezit van de Vlaamse kust te verzekeren.

En meer dan ooit zal er een afgrond gapen tussen de werkelijke wil van het vrijheidlievende Vlaamse volk en al het geknoei – hoe schijnheilig verbloemd ook – dat aan de militaire partij van Duitsland welgevallig is. Dezelfde afgrond scheidt ons van de politiek van de "Raad van Vlaanderen".

De Toorts schrijft:

Tot dusver blijkt het niet, dat aan de erkenning der zelfstandigheid (van Vlaanderen) door Duitsland enige voorwaarden verbonden zijn, die Vlaanderens bewegingsvrijheid op internationaal gebied zouden belemmeren. Vooralnog zou het trouwens voor Vlaanderen onverantwoordelijk zijn deze prijs te geven, al zou dan nog, tenslotte, het probleem der zelfstandigheid naar binnen van meer en dringender belang blijken dan dit der internationale verhoudingen, waarbij op een gegeven ogenblik Vlaanderen niet langer een andere

keuze zou hebben, dan zich neer te leggen. Middelerwijl moet Vlaanderens vrijheid van handelen volledig blijven, om de volgende redenen: 1° omdat de volksraadpleging waarvan de hierboven staande proclamatie gewag heeft gemaakt nog niet plaats heeft gehad; 2° omdat het wenselijk schijnt, dat er ook gelegenheid gegeven zou worden aan het Waalse volk om zich te uiten omtrent zijn bereidwilligheid, of omgekeerd, om in een Vlaams-Waalse verhouding de Vlaamse zelfstandigheid ten minste even streng te eerbiedigen en even zeker te waarborgen als de verhouding dit zou doen die Duitsland aan Vlaanderen zou willen opleggen; 3° omdat er voorafgaandelijk moet zekerheid bestaan omtrent de algemene strekkingen die voortaan de internationale verhouding der volkeren zullen beheersen.

Nu is het nog de tijd voor alle Vlamingen, voor de Belgische regering en voor de Walen, om zich op het standpunt van het nationaliteitsbeginsel en van de noodzakelijke neutraliteit en alzijdige ontwikkeling der Belgische gouwen te verenigen, teneinde van vriend en vijand te verlangen, dat de status van de geografische driehoek, die België genaamd werd, op die grondslagen in het nieuwe Europa gevestigd zou worden.

Uit de verwerping van het principe der Vlaamse zelfstandigheid en uit verdere steun of tolerantie van de eenzijdige Fransgezinde politiek, van België naar binnen en naar buiten, blijft het gevaar dreigen dat een overwinnend Duitsland of een overwinnende Entente uit de houding der Belgische elementen zelf munt zullen kunnen slaan om Vlaanderen als onrijp voor zelfstandigheid, België als noodlottig gedoemd tot de rol van voorpost van de ene op de andere machtsgroep te beschouwen, met consequenties, die voor de hand liggen en allerminst, noch uit Vlaams noch uit Belgisch oogpunt, wenselijk zijn.

Wie deze eensgezindheid der Belgische elementen in de weg blijft staan, moet aan die consequenties denken en tevens klaar beseffen, dat de drang der zelfstandigheid in Vlaanderen, en dit wil zeggen in een unitaristisch België, de gang naar de revolutie voortaan niet meer zal te stuiten zijn. Ook nog dat, eer aan de wereldoorlog een einde zal gekomen zijn, er in Vlaanderen een legermacht zal bestaan, die de afgekondigde zelfstandigheid zal handhaven, en waartegen de overgrote meerderheid van het Belgische leger voor de vernietiging van deze zelfstandigheid zal weigeren te vechten.

De kwestie is of weldra de openbare mening werkelijk beziel zal blijken te zijn door deze nieuwe geest van recht en verzoening, opdat hij kan gelden als de beslissende factor in de oplossing van het Belgische vraagstuk, dan wel, of zij het op de steeds gevaarlijke uitslag van de strijd van imperialistische krachten zal laten aankomen.

Het bestuur van de Raad van Vlaanderen is als volgt samengesteld: prof. dr. W de Vreese, voorzitter; dr. René De Clercq en prof. dr. de Keersemaecker, ondervoorzitters; mr. van den Broeck en prof. mr. A van Roy, secretarissen, Mr. Maesfranckx, quaestor.

29 januari 1918

Uit de Vlaamse beweging.

De politieke zelfstandigheid.

Laten we rustig verder kroniekschrijven.

De 20e van deze maand is de "politieke zelfstandigheid" van Vlaanderen uitgeroepen. Men heeft het er dan op gewaagd, na de bestuurlijke scheiding, ook de politieke scheiding tussen Walen en Vlamingen in te voeren. Het denkbeeld is vlug tot rijpheid gekomen

in de vooruitstrevende activistische kringen. Of het vroegrijp is? De komende daden zullen het moeten uitwijzen.

Slechts af en toe had een van de jongeren even de aandacht gevestigd op de politieke scheiding als op de onvermijdelijke consequentie van de eenmaal genomen beslissing. De 2^e juli laatstleden wist echter De Toekomst deze scheiding reeds te voorspellen in de volgende bewoordingen: "In kringen, die in nauwe verbinding staan met de Politische Abteilung (te Brussel), onder de leden van de Raad van Vlaanderen en de hogere beambten van de Vlaamse ministeries, doen er in de laatste tijd veel geruchten de ronde, die elk waar Vlaams hart sneller en blijer doen kloppen. Men fluistert inderdaad, dat men eindelijk de beslissende stap vooruit zal doen en dat de Duitsers binnen enkele dagen de onafhankelijkheid en zelfstandigheid van Vlaanderen zullen programmeren."

Naderhand verschenen nog interviews van dr. Borms, W. Gysels, dr. Tack, R. De Clercq over de politieke zelfstandigheid van Vlaanderen. Verder was er nog sprake van op de meetings, die de activistische propagandisten wekelijks houden, en het laatst prees prof. dr. de Vreese haar aan in het gevangenenkamp voor Vlamingen te Göttingen. Nooit is er echter een manifest zo waardig en met zoveel namen ondertekend als dat voor de vervlaamsing der Gentse hogeschool.

Intussen bleven de activistische kranten, die in België mogen verschijnen, er steeds om vragen; maar het had blijkbaar heel wat aarde aan de dijk eer er, onder de activistische voormannen zelf, enigszins overeenstemming was over het al of niet doorvoeren van de voorgenomen maatregel. Een voorspel tot de grote daad was de vergadering van 11 november 1917 te Brussel, waar de verklaring aangelegd werd, dat de Belgische regering niet langer als de vertegenwoordiging van de Vlamingen werd erkend.

Nu heeft dan de Raad van Vlaanderen – naar de termen van het centraal Vlaams persbureau – "het besluit van Vlaanderens volledige zelfstandigheid bekendgemaakt."

Dit gebeurde vijf dagen nadat een afvaardiging van de Raad van Vlaanderen, aan wiens hoofd dr. Tack stond, ontvangen was door de Duitse staatssecretaris voor Binnenlandse Zaken, excellentie Wallraf. Dr. Tack zegde bij deze gelegenheid tot de laatste: "Met vast vertrouwen wachten de Vlamingen op de beslissingen, die zekerheid mogen geven over hun lot en welke voor vriend en vijand geen twijfel daarover laten bestaan, dat Duitsland Vlaanderens zelfbestemmingsrecht zal erkennen en beschermen"; en de heer Wallraf antwoordde: "Ge zijt op het punt, deze zelfstandigheid uit te breiden en verdere kringen van het Vlaamse land om uw vrijheidsbanier te scharen. Wat volgens de wil van onze keizerlijke heer de onvergetelijke baron von Bissing begon, dat zet de nieuwe gouverneur-generaal, baron von Falkenhausen, doelbewust en krachtig voort."

De Raad van Vlaanderen wil nu verder, naar het hoofdbureau de 20^e januari mededeelt, zich onderwerpen aan een "nieuwe verkiezing".

Van welk een aard zulk een verkiezing is, blijkt al dadelijk uit de mededeling van het centraal Vlaams persbureau omtrent de vergadering te Brussel op 20 januari jongstleden: "de kandidaten afgevaardigden voor de Raad van Vlaanderen en Gouwraad van Brabant, als vertegenwoordigers van het arrondissement Brussel, voorgesteld door de Vlaamse kiesvereniging van Brussel en omgeving, werden bij hartelijke en daverende toejuichingen eenparig verkozen."

Het gaat hier om dezelfde vergadering van activisten in de Alhambra zaal, waar voor het eerst het nieuwe besluit van de raad van

Vlaanderen werd medegedeeld. Op die vergadering voerde dr. Borms het woord over de politieke zelfstandigheid; hij verheerlijkte haar, las de namen der kandidaten af, "welke onder donderende toejuichingen bij algemeenheid van stemmen werden verkozen." Na de toejuichingen zette dr. Borms zijn rede voort. (Verslag over deze vergadering in het Vlaamse Nieuws van dr. Borms, nr. van 22 januari laatstleden).

Bij het beoordelen van de betekenis der uitingen van de openbare mening in bezet België zou het goed zijn de inhoud van de volgende circulaire van de Duitse overheid in overweging te nemen:

"De aanvragen tot het uitschrijven van vergaderingen en het organiseren van vermakelijkheden van alle slag moeten gericht worden tot de burgemeester van de gemeente, waar ze moeten plaatsgrijpen. De burgemeester onderzoekt de aanvraag en is verplicht, bij het goedkeuren of niet goedkeuren, – in dit laatste geval moet hij de reden van zijn afkeuring opgeven – de aanvraag voor te leggen bij de kreischef, te Brussel bij de kommandantur. De kreischef of de kommandantur nemen een beslissing en delen haar mede aan de belanghebbenden, door tussenkomst van de burgemeester. De aanvragen moeten niet op gezegeld papier geschreven worden, doch, na de goedkeuring van de kreischef, moeten ze voorzien worden van een losse zegel, voor zover zij onderworpen zijn aan de reglementen op de zegel.

Brussel, de 8^e december 1917.

Der gouverneur von Brüssel und Brabant
Hurt, generaleutnant.

Tevens moet men het oog houden op de nieuwe verordeningen betreffende de censuur, waarvan alinea vier van het eerste hoofdstuk zegt:

"Een geschrift, waarvan het drukken werd veroorloofd door de censuur, mag niet het voorwerp worden van een burgerlijke of strafrechtelijke procedure, tenzij bij toelating van de civiele "Verwaltungschef". Elke procedure, zonder deze toelating ingespannen, zal nietig zijn."

En wie de bedoeling van de Duitsers bij dit alles wil begrijpen, moet even de parallel trekken met wat de Duitsers, deze zelfde dagen, te en rondom Brest Litowsk gezegd hebben betreffende de wijze, waarop de bewoners van de bezette gebieden hun zelfbestemmingsrecht mogen uitoefenen.

Het Belgisch Dagblad deelt mede, dat de Belgische kamerleden, die in Nederland vertoeven, de volgende motie hebben aangenomen, als protest tegen de politieke zelfstandigheid van Vlaanderen:

De Duitsers, die hun actie tegen de eenheid van België voortzetten, hebben door enkele personen zonder het minste gezag de autonomie van het Vlaamse land doen afkondigen.

De welsprekende en fiere protesten, welke vroeger door de erkende overheden van het bezette gebied werden uitgebracht, bewijzen ten overvloede, dat al de activistische afkondigingen niet de minste weerklank vinden bij onze landgenoten onder het Duitse juk. De nieuwe handelswijze van onze vijanden geeft eens te meer van hun huichelarij blijk. Ze verschijnt namelijk juist op het ogenblik, waarop de rijkskanselier verklaart, dat Duitsland geenszins het inzicht koestert, zich België toe te eigenen, enkele detailvraagstukken, die later moeten worden geregeld, daargelaten, alsof de

onafhankelijkheid en de vrijheid van een land als het onze de geringste beperking zouden dulden.

De groep van de Belgische kamerleden, die in Nederland verblijven en op 26 januari 1918 hebben vergaderd, waarschuwt de bevolking van de neutrale landen tegen de tendentieuze berichten, door onze vijanden verspreid, die erop zijn gericht om als een gewichtige gebeurtenis voor te stellen de handelswijze van verraders, in dienst van de vijand;

Nodigt de uitgeweken Belgen uit, hun gevoelens van eensgezindheid en samenhang te uiten, door aan de Belgische regering een protest tegen de activistische maatregelen te richten.

Het protest is ondertekend door dr. Terwagne (voorzitter, kamerlid van Antwerpen) en Arthur Buysse (secretaris, kamerlid voor Gent).

De politieke zelfstandigheid van Vlaanderen.

Het hoofdbestuur van het Vlaams Belgisch Verbond, dat 6000 in Nederland verblijvende Vlamingen verenigt, heeft de volgende motie met algemene stemmen aangenomen:

Het uitroepen der politieke zelfstandigheid van Vlaanderen door de zogenaamde Raad van Vlaanderen, noopt alle Vlamingen, die vrij kunnen spreken, deze daad met alle strengheid te veroordelen als een aanslag tegen de onafhankelijkheid van België en op de vrije wilsbeschikking van het Vlaamse volk.

De politiek van de Raad van Vlaanderen ligt vast aan de pogingen van de Duitse militairen en annexionisten om hun voogdijplannen door te drijven door middel van uitspraken van zogezegd nationale raden. Het feit, dat de politiek van de Raad van Vlaanderen werd ingeleid door de annexionist von Bissing, door de huidige Duitse regering in

zijn geest wordt voortgezet en haar krachtigste steun vindt bij de Tirpitz-partij, is haar onvoorwaardelijke veroordeling.

De Raad van Vlaanderen heeft van het Vlaamse volk nooit enig mandaat ontvangen om in zijn naam op te treden. Hij is eenvoudig en aanhangsel der politiek van de bezettende macht. Daar de vrije meningsuiting in het bezette gebied onderdrukt wordt, is dergelijke aanmatiging een bespotting van het zelfbestemmingsrecht der volkeren.

Deze politiek is trouwens een element van oorlogsverlenging daar een onomwonden verklaring van Duitse zijde, dat België in zijn onafhankelijkheid zou worden hersteld een hoofdvereiste is voor de vrede.

De Vlamingen zullen dan ook deze aanslag op hun vrijheid, hun eer, hun toekomst gepleegd, met algemene verontwaardiging van zich afstoten, zoals zij ieder schijnrechtsherstel van de hand wijzen dat op een duurzame onderwerping moet uitlopen. Welbewust, dat ze aldus ook beter de mogelijkheden vrijwaren om in een alzijdig onafhankelijk België alle maatregelen te doen tot stand komen, welke voor de onbelemmerde levensvoorwaarden van het Vlaamse volk noodzakelijk zijn.

Het hoofdbestuur dr. Frans van Cauwelaert, voorzitter; dr. R. Verdeyen, ondervoorzitter; dr. P. de Keyser, eerste secretaris, Mr. E. van Nuffel, tweede secretaris; J. Beuckeleers, penningmeester; Mr. J. Hoste junior, Emiel Hullebroeck en A. Van Damme, leden.

31 januari 1918

Duitsland en het Vlaamse activisme.

Havre, 30 januari. Officieel: De Belgische regering heeft een rechtstreeks bewijs in handen, dat de kuiperijen van de activisten in Vlaanderen officieel door Duitsland zijn aangesticht, in de vorm van de tekst van een mededeling, die voor het Duitse leger in Vlaanderen was bestemd, ten einde dit in kennis te stellen van het plan tot de administratieve ontwrichting van België, welke door Duitsland wordt ondernomen, alsmede om de te volgen gedragslijn aan te duiden.

In deze vertrouwelijke aanwijzingen, die gedateerd zijn: Brussel, september 1917, worden tendentieuze inlichtingen verstrekt over de geschiedenis en de sociale toestand van Vlaanderen en zijn bevolking, alsmede over de voordelen, die er voor Duitsland aan een politieke uitbreiding van de talenkwestie in België zijn verbonden en over de tactiek, welke door de zogenaamde Raad van Vlaanderen is gevolgd. Het document eindigt met een hoofdstuk dat de "leiding gevende bepalingen voor het gedrag der op zichzelf staande Duitsers in Vlaanderen" inhoudt. Men leest daarin: de bestuurlijke scheiding is thans op de weg van de voltooiing. De instemming der Duitsers met de Vlaamse Beweging is door de Duitse keizer goedgekeurd en voorgeschreven. Het is dus de plicht van elke Duitser om haar met alle krachten te steunen. De Duitse politiek in de bezette gebieden is een voorbereidende; de definitieve politieke vorm welke aan Vlaanderen en Walenland zal worden gegeven, is voor de toekomst voorbehouden. Bijgevolg dient elke Duitser zich individueel buiten alle mogelijke meningsverschillen van de Vlamingen te houden ten opzichte van de doeleinden van deze laatsten, of van de bestuurlijke scheiding en de te volgen politiek. Het voornaamste doel, dat door Duitsland wordt nagestreefd, wordt aldus aangeduid: de noodzakelijkheid om Vlaanderen, dat door het Germanendom is heroverd, te harmoniseren en naar de zijde van Duitsland te richten, teneinde in de toekomst de veiligheid van de westelijke flank van het Duitse Rijk te verzekeren.

2 februari 1918

Uit de Vlaamse Beweging.

De schakeringen in het activisme.

Nu de "Raad van Vlaanderen" zijn besluit omtrent de zelfstandigheid van Vlaanderen wereldkundig heeft gemaakt, is hij geweldig in het gedrang gekomen doch niet alleen hij, ook het hele activisme heeft het nu duchtig te verantwoorden. Meer dan ooit wordt het daarbij duidelijk hoe, over het algemeen, de denkbeelden over het streven en de samenstelling van het activisme troebel en zonder vaste omlijning zijn.

Men hoede zich voor al te vlug generaliseren. Wie niet revolutionair gezind is, kan het voortvarende in de Raad van Vlaanderen afkeuren, daarom moet nog geenszins zijn afkeuring een onherroepelijke veroordeling inhouden van de talrijke gematigde activisten, door hun meer vooruitstrevende strijdgenoten, de ultramontanen geheten. Dit kan blijken uit de verklaringen van zogenaamde "passieve" zijde, waarin alleen de Raad van Vlaanderen en zijn politiek streven veroordeeld worden.

Raad van Vlaanderen, en activisme: het is nog niet één. Het activistische blad De Eendracht legde onlangs hierop de nadruk in zijn nummer van 29 december II.: "het zou vanzelfsprekend zijn, dat het gezag van de Raad door alle activisten zou erkend worden. Ongelukkiglijk schijnt dit niet zo en het dient hier gezegd dat, zo de Vlaamse hervormingen niet beter vooruitgaan, de schuld niet ligt in het beleid van de raad, maar wel bij diegenen, die aan de raad hun steun onthouden."

Men heeft hier op het oog de activisten, die wel de vervlaamsing op de huidige dag, met behulp van de Duitsers, willen toepassen, doch

ook verklaren, dat zij het herstel van België als de meest uitmuntende voorwaarde van de Vlaamse herwording beschouwen. Ze blijven vooralsnog getrouw aan hun verklaringen, afgelegd in het manifest betreffende het aanvaarden van de vervlaamsing der Gentse hogeschool. In dit manifest, de eerste openbare activistische daad van betekenis, spraken ze hun gehechtheid uit aan het Belgische vaderland en aan de koning, en niemand mag zich aanmatigen hun oprechtheid in twijfel te trekken. Trouwens er zijn onder hen personen, wiens naam en verleden borg staan voor de eerlijkheid van hun bedoeling en de waarachtigheid van hun getuigenis.

De grondslag van hun activistische beginselen ontleent aan dit standvastig blijven heel wat stevigheid. Naar hun oordeel zijn de besluiten, door het Duits beheer in België ter vervlaamsing genomen, rechtsgeldige besluiten van een bevoegde overheid, gegrond op de conventie van Den Haag, die in België recht kreeg door de wet van 29 mei 1910. Ze beweren niet een gunst van de bezettende macht in ontvangst te nemen, doch alleen hun rechten. Ze gaan verder, en spreken het als hun innige overtuiging uit, dat hetgeen zij doen, ook in het belang van België gebeurt: aan de ene zijde omdat ze de ingewikkelde kwestie van de taalstrijd tot een gelukkige oplossing brengen, zo, dat België, bij het aanbreken van de vrede, voor een voldongen feit zal staan; aan de andere zijde, omdat zij België behoeden voor de invloed van buitenlandse politiek. Dit laatste kan ietwat paradoxaal lijken; uit een verslag omtrent de redevoering van Mr. A Henderickx, verschenen in het Vlaamse nieuws van 31 mei ll., kan men opmaken, wat ermee bedoeld wordt: "Spreker haalt enige kernachtige volzinnen aan uit de rede van Lodewijk Dosfel, en uit een brief van zijn vriend Karel Heyndrickx, die onomstootbaar bewijst, dat, door een waarachtig sterk Vlaanderen te scheppen, wij voor Duitsland een waarborg bewerkstelligen, die elke gebiedsannexatie

overbodig zou maken. Wij doen dus puik vaderlands werk en kunnen gerust het oordeel van de geschiedenis afwachten."

Hoe de gematigden, die op dit standpunt zijn blijven staan, zich de gang der zaken voorstellen, wanneer eenmaal België weer hersteld is, heeft de heer Dosfel, thans professor te Gent, op pakkende wijze voorgesteld:

"Wij zeggen met vertrouwen: "Laat koning en regering ten gepaste tijde handelen naar recht en omstandigheden, met het oog op wat zij voor het heil van ons land houden. Wij handelen naar ons recht en naar de omstandigheden insgelijks, overeenkomstig hetgeen wij zodoende, helder klaar oordelen. God geve, dat zij bekrachtigen wat wij deden en dat, met zijn handen, die het zwaard der gerechtigheid dragen, onze wettige vorst eerstdaags de Belgische vlag zal uitsteken aan de gevel van onze Vlaamse hogeschool." (De eendracht, 23 oktober 1916.)

Aldus redeneren de meest gunstig bekende activisten. En hoewel men in de laatste tijd te weinig over hen mocht vernemen, meen ik toch te mogen zeggen, dat hun invloed niet te onderschatten is. Kan de Raad van Vlaanderen hen tot zijn politiek overhalen, dan zou daardoor zijn gehalte in niet geringe mate stijgen.

6 februari 1918

De raad van Vlaanderen.

Brussel, 4 februari. Het centrale Vlaamse persbureau meldt:

De Vlaamse volksstemming voor de Raad van Vlaanderen gaat normaal haar gang. Tot nu toe werden in ongeveer 100 belangrijke middelpunten van het Vlaamse land grote volksvergaderingen gehouden, waaraan vele duizenden deelnamen. Te Gent, Brussel,

Antwerpen, Leuven, en Lokeren vooral hadden de betogingen een indrukwekkend karakter. Te Gent trok een stoet van 8 tot 10.000 mensen door de stad naar de markt, waar het standbeeld van Jacob van Artevelde door de geestdriftige menigte met bloemen werd getooid.

Het bericht omtrent de heropening der Brusselse beurs moet, naar ons uit een Brussels telegram in de Vossische Zeitung blijkt, zo gelezen worden, dat het toezicht over de fondsenbeurs door de gouverneur-generaal van België is overgedragen aan de commissaris-generaal voor de banken in België. Deze heeft nu de sluiting der vrije oorlogsbeurs in Brussel op 15 februari aanstaande gelast, en bepaald, dat van die datum af in het oude beursgebouw de fondsenhandel zou worden uitgeoefend. Dit zal dan, evenals de Duitse oorlogsbeurzen, een officieuze beurs zijn, die geen officiële koersnotering kent.

9 februari 1918

Onze correspondent te Havre meldt, dat, volgens bij de Belgische regering ingekomen inlichtingen, de mededeling van Wolff omtrent de in Vlaanderen gehouden verkiezingen voor de zogenaamde Raad van Vlaanderen onjuist zijn. De bijeenkomsten te Gent, Brussel, Antwerpen en Leuven hadden niets van indrukwekkende betogingen. Zo werd bv. de vergadering te Brussel van 20 januari door 607 mensen bezocht en niet door drieduizend. En dat, terwijl het aantal inwoners van Brussel 700.000 bedraagt.

De activistische betoging te Antwerpen op de derde dezer is, ondanks de politiematregelen, door de Duitsers genomen, door incidenten van betekenis gekenmerkt. Een grote menigte heeft de betoging uitgefloten. Te Gent heeft een bijzondere, uit Berlijn afgezonden missie aan Anseele om zijn medewerking gevraagd aan de betoging, wat de socialistische afgevaardigde geweigerd heeft.

10 februari 1918

De Times over Vlaanderen.

Londen, 9 februari. Een hoofdartikel in de Times bevat: de afzichtelijke brutaliteit van het Duitse bewind in België heeft de democratieën er meer dan iets anders toe gebracht, nooit met het Pruisische "militarisme" vrede te sluiten, maar, in het algemeen beschouwd, is de laagheid van het stelsel een nadeel geweest. Dat blijkt duidelijk uit de zogenaamde verkiezingen, die de Duitse overheid heeft gelast voor "Vlaanderens zelfbeschikking". Het doel staat in het memorandum, in september tot de Duitse troepen in de Vlaamse districten gericht, nauwkeurig omschreven. Het is, dat een Vlaanderen, voor het Duitse wezen heroverd en dat naar Duitsland overhelt, voortaan de westelijke flank van het Duitse rijk zou beveiligen. Met dit doel voor ogen hebben de aanranders er voortdurend naar gestreefd om de kleine staat in een Vlaams en een Waals stuk te splitsen. De Duitse overheid heeft haar uiterste best gedaan om de Vlamingen tegen hun Waalse landgenoten op te zetten en de Vlamingen ertoe te brengen om te vertrouwen op de Duitse sympathieën onder het voorwendsel van stamverwantschap en de politieke banden uit de dagen van Karel de Grote.

Al deze stappen hebben onder de Vlamingen zelf de meest heftige protesten uitgelokt. Senatoren, kamerleden, burgemeesters, rechters, hoogleraren, geestelijken, met kardinaal Mercier aan het hoofd, vrijmetselaars, dokters, letterkundigen en arbeidersleiders hebben de maatregelen (der Duitsers) eenstemmig veroordeeld als een schending van het volkenrecht, van de duidelijke overeenkomsten en van de meest eenvoudige beginselen van het recht van de mensheid. De "militaristen" hebben geen acht op deze klachten geslagen en de ambtenaren, wiens geweten en

vaderlandsliefde hen verboden het werk van verdeeldheid ten uitvoer te brengen, gevangen genomen en gedeporteerd.

De Duitsers zijn thans bezig "verkiezingen" te houden voor een nieuwe "Raad van Vlaanderen". De hoedanigheid van de oude Raad moet worden beoordeeld door het tekenend feit, dat de Duitsers nooit de namen van hun medeplichtigen in dit lichaam hebben bekend gemaakt, maar het is bekend, dat er zich geen enkele afgevaardigde en geen enkele geestelijke onder hen bevond. Doch de "onvergetelijke" von Bissing blijft de beste en meest gezaghebbende uitvoerder van Duitse bedoelingen, door het aanmoedigen van de beweging, die hij opzettelijk noemt tussen de "Duitse belangen in België". De overleden gouverneur-generaal schreef in 1915 in een tijdschrift en bevestigde dit drie maanden voor zijn dood: "We moeten ons er nimmer toe lenen om de Vlamingen volkomen onafhankelijk te maken." De ware politiek is om hen te gebruiken. "De Vlamingen, met hun antagonistische houding ten opzichte der Walen, zullen als Germaanse stam een versterking van het Germanendom vormen."

Nu de Duitsers niet langer het vertrouwen bezitten om het koninkrijk te kunnen behouden, hebben zij het verwoest en hopen het thans inwendig te verdelen.

De Gids van deze maand bevat een artikel van prof. dr. Leo van Puyvelde "De Vlaamse beweging en de oorlog" getiteld.

Wij ontlenen er het volgende stuk, het slot van het artikel, aan.

Evengoed als de overige Belgen, meer nog dan de overige Belgen zullen de werkelijke dragers van de Vlaamse gedachte, bij het einde van de oorlog, er zich hardnekkig tegen verzetten, dat de binnenlandse inrichting van België door een overleg van

mogendheden zou bepaald worden. Ze hebben de moed gehad om hun uitdrukkelijke wil daaromtrent, met opgeheven hoofd, te zeggen binnen het bezette gebied in het aangezicht van hun verdrukker, toen ze de Duitse gouverneur lieten weten: "meent uw excellentie, dat wij, Vlamingen, zozeer verblind zijn, dat, terwijl onze taalgenoten met bewonderenswaardige hardnekkigheid hun goed en bloed hebben opgeofferd voor de verdediging van ons vaandel en van onze eer, wij nog als een gevolg van deze pogingen zouden aanvaarden de verdeling van ons vaderland, de splitsing van onze nationaliteit, om later, na een tijdelijke en schijnbare herstelling, een gemakkelijke buit te worden van hoogmoedige en veroveringszuchtige burenen?" Het gaat hier voor de Belgen om hun nationale fierheid, zo krachtig geworden door een bijna negentigjarige ontwikkeling van hun economisch, politiek en nationaal leven en door de beproeving, die zij gedurende de laatste drie jaar doormaakten. De Belgen van heden zijn niet meer de onmondige Belgen van 1830, en met eigen stoere wilskracht zullen ze erop staan niets te moeten inboeten van hun soevereine zelfbeschikking over de eigen levensinrichting. Zij hebben bovendien politiek inzicht genoeg om te begrijpen, dat elke sanctie bij de internationale inmenging in hun binnenlandse zaken, zou neerkomen op een vazaliteit van hun land tegenover de sterkste mogendheden. Ze zullen niet dulden, dat een mogendheid een rechtstreekse of onrechtstreekse machtssfeer ontwikkelt in hun land.

Deze wil der Belgen wordt gelukkig gesterkt door de houding, die de entente in deze zal moeten innemen. Hoe meer de activisten en de Duitsers zich in het geval gesteld hebben hun avontuurlijke schepping in België te moeten laten bestendigen door een kracht, die sterker is en duurzamer dan de hunne, hoe minder men kan aannemen dat de geallieerden zo verblind zouden zijn zich tot zulk een manoeuvre te laten verleiden. Zelfs al mocht Duitsland sterk genoeg uit de

worsteling tevoorschijn komen en de vraag op de groene tafel brengen, dan zal van de andere zijde steeds een "non possumus" klinken. Daarvoor staan de beloften van de geallieerden omtrent de volstreckte onafhankelijkheid van België borg, en de steun, die Amerika, die de hele weldenkende wereld aan de Belgische eisen zal verlenen. Daarvoor staat ook borg het belang, dat Frankrijk en Engeland zullen hebben bij een volstrekt zelfstandig en een sterk aaneengesloten België, dat niet over enkele jaren een gemakkelijk te winnen prooi zou worden van de Duitse regeringskringen, die in het kolenbekken en de nijverheidsstreek van België, in zijn toegang tot de Noordzee en in de Antwerpse haven de voor hun land gewenste, "noodzakelijke" versterking zien van hun economische en militaire basis. Daarvoor staat borg ook het belang van de hele West-Europese wereld, en niet het minst van de kleine staten. Voor zijn recht op een zelfstandig bestaan heeft België geworsteld, geworsteld tot de dood. Onze beschaafde wereld, die, in de staatkunde, misschien alleen nog vatbaar is voor het heilig egoïsme der politieke berekeningen, zal toezien naar wat België en de huidige waardering van belangen bij machte zou zijn te bereiken; meer dan ooit zal in de eerstkomende tijden de Europese rust afhangen van het feit of nu dit land, – het gewricht tussen de machtigste staten van Europa – een positie verwerft, die het, van binnen als naar buiten, geheel uit het bereik stelt van een grote mogendheid, en de kleine landen vooral zullen gedenken dat hetgeen aan België overkomt, ook voor hen niet zal uitblijven.

Is eenmaal België hersteld zoals het behoort, dan kan men er op vertrouwen, dat het zelf zijn plicht zal kennen tegenover deze wereldvrede en zijn eigen belangen zal behartigen. Op internationaal gebied zal het de beginselen van volstreckte onpartijdigheid blijven toepassen. Doch de Belgische staatslieden zullen ook verstandig genoeg zijn om in te zien, dat de internationale positie van België, die

nooit een gemakkelijke zal worden, niet uitsluitend kan versterkt worden door zich sterk op te stellen naar buiten, maar dat hiertoe ook het evenwicht tussen de elementen van het Belgische volkswezen zelf vereist is. Daardoor zal men het ontzag en het vertrouwen van de grote naburen afdwingen. Om werkelijk tot het evenwicht te geraken, zou men niet moeten luisteren naar hen, die een makke eendrachtigheid prediken welke slechts zou neerkomen op een tevreden zijn met de bestaande toestanden.

Men kan een zo krachtig levend land als België niet omscheppen tot een stal met schapen. Deze predikers vrezen de worsteling der gedachten en belangen? Ze kunnen die worsteling toch niet beletten, en vergeten dat daaruit de beweging en de vooruitgang komen. Zijn er onder hen, die menen dat de Vlaamse Beweging – ze mag zich nog zo hoog verheven wanen boven het avontuurlijk pogen der activisten – toch noodzakelijk de invloed ondergaat van het pangermanisme? Dan merken zij niet, dat zij deze mening overgenomen hebben van de Duitsers zelf, welke zich een tijdlang potsierlijk aangesteld hebben als de redders van hun Vlaamse "broeders", na deze, bij de krijgsvoering, met Caïnse broederliefde te hebben behandeld, en dat zij er zelf dicht bij zijn, de gedachte aan te hangen, die de Duitsers verspreiden, alsof de Belgische bevolking bestaat uit de vooruitgeschoven en elkaar bestrijdende voorposten van het Germanendom en het Latijnendom ... Eens toch moet het hen duidelijk worden, dat van al de bewoners van noordwestelijk Europa, die van het vroegere Germaanse ras afstammen, de Vlamingen het meest zuiver Germaans gebleven zijn, en dat, als ooit de Duitse invloed zich in België liet gelden, deze niet tot uiting kwam in de Vlaamse Beweging, doch in de Belgische wetenschap en in de Belgische sociale actie.

Het zal hen moeten opvallen, dat, als er ooit in België op cultureel gebied kan sprake zijn van irredentisme, dit alleen zou kunnen zijn

het irredentisme van de Franse cultuur onder de Walen en de Franssprekende Vlamingen, of dat der Nederlandse cultuur onder de intellectuele Vlaamsgezinden, en dat beide stromingen niet uitgaan op politieke winst. Zijn deze mensen beducht – en terecht – voor Duitse bemoeiing met de binnenlandse toestanden van België ook na de oorlog, laten ze dan het beste middel gebruiken om ze onmogelijk te maken: laten ze Duitsland de troeven uit handen spelen, en eens en voor altijd België inrichten als een land, waarin de Vlaamse individualiteit geheel tot haar recht kan komen. Niet de geringste vrees hoeven ze daarbij te koesteren voor verzwakking van de nationale eenheid en van het Belgisch weerstandsvermogen. Wie de Vlaamse volkskracht ontwikkeld, baat het gemeenschappelijk vaderland. Bij de Vlamingen zal daardoor geenszins de zucht opgewekt worden naar een afzonderlijk staatkundig bestaan. Ze hebben een te nuchtere kijk op de dingen om niet te begrijpen, dat een Vlaanderen buiten het staatsverband België onmogelijk is, en dat ze onafscheidelijk verbonden zijn met de Walen, niet enkel door gemeenschappelijke eigenschappen en historische tradities, doch ook door gezamenlijke politieke als economische belangen, die maken, dat ze in de internationale woelingen van het huidige Europa samen staan of samen moeten vallen.

13 februari 1918

De Manchester Guardian over de Raad van Vlaanderen.

Londen, 12 februari. De Manchester Guardian zegt in een hoofdartikel over het feit, dat op 20 januari de "Raad van Vlaanderen" eensklaps aankondigde, dat hij plechtig en eenstemmig tot de volledige onafhankelijkheid van Vlaanderen heeft besloten:

Wat is dat voor een raad? Van de mensen, die daarvan deel uitmaken, is maar bitter weinig bekend, want de namen zijn nooit in

het licht gegeven. Hij schijnt geen enkele rasechte Vlaamse activist te bevatten, maar eerder te bestaan uit afgevaardigden, die de Duitse regering voor het doel zorgvuldig heeft uitgekozen.

Het hoofdartikel beschrijft dan de stichting van de Raad in februari 1917 en zegt, dat hij, na door Bethmann Hollweg te zijn erkend en gesteund, zich wijdde aan de ontwikkeling van de Vlaamse Beweging, die er voor de oorlog al was, en aan het aanwakkeren van het Duitsgezinde particularisme in het gebied, dat de provincies Antwerpen, Limburg, Oost- en West-Vlaanderen alsmede de districten Brussel en Leuven omvat. In Duitsland stellen de socialisten van de minderheid de propaganda openlijk aan de kaak, terwijl de meerderheidssocialisten en vrijzinnigen daar koel en sceptisch tegenover staan, maar men kan nauwelijks aannemen, dat de Duitse regering er op uit is, om zover te gaan van de Vlamingen volslagen van de Walen te scheiden. Dit kan gelijk staan met het leggen van de grondslagen om het beginsel van "zelfbeschikking" geredelijk te doen aanvaarden, gelijk Duitsland in Elzas-Lotharingen heeft gedaan door de Franse bewoners uit te zetten. Von Bissing zelf heeft gezegd, dat Duitsland de Vlamingen nooit geheel onafhankelijk moet maken. De Duitsers moeten hun verdiende loon krijgen.

Men meldt ons:

Het Congres der Belgische comités, vergaderd te Delft, de 9e februari jongstleden, heeft eenparig het volgende protest kenbaar gemaakt:

Het congres enzovoort,

Gezien het protest der in Nederland verblijvende Belgische volksvertegenwoordigers, tegen het activistisch drijven in bezet België;

Gelet op het feit dat de bestuurlijke en politieke maatregelen, in het leven geroepen door enige personen zonder gezag en zonder mandaat, klaarblijkelijk een list zijn, verzonnen en aangemoedigd door de vijand, die in de verdeling van de natie en de verzwakking van haar zedelijk en stoffelijk weerstandsvermogen zijn eigen belang wil dienen;

Overwegende dat deze maatregelen slechts tijdelijk van kracht kunnen zijn, strikt beperkt tot de duur van de bezetting, maar dat ze een bijzonder hatelijk karakter ontleen aan het feit, dat ze uitgevaardigd werden, in strijd met alle regelen van internationaal recht, door Duitsland, dat de Belgische onzijdigheid heeft geschonden, 6000 van onze weerloze landgenoten heeft vermoord, op stelselmatige wijze onze economische kracht heeft te gronde gericht en bovendien de vrijheid van ons land in de toekomst aan banden wil leggen;

Gelet op het feit, dat de Belgische bevolking gekneveld en onder het vijandelijk juk haar protest niet kan doen horen tegen maatregelen, die haar heiligste vaderlandslievende gevoelens krenken, terwijl alleen de Belgen, die niet aan de tirannie onderworpen zijn, in staat zijn, vrij uiting te geven aan hun ware gevoelens tegenover de natie, die in de eendracht van de beide rassen de oorsprong van haar grootheid heeft gevonden;

Drukt zijn afkeuring uit over de houding van bepaalde personen, die tweedracht trachten te zaaien in het land en de naam van Belg onwaardig zijn;

Verklaart dat, wie rechtstreeks of onrechtstreeks dit drijven van de vijand in de hand werkt, zich schuldig maakt aan hoogverraad ten opzichte van het land;

Geeft de wens te kennen, dat de regering ten gepaste tijde de krachtige maatregelen zal nemen, welke nodig zijn;

En hernieuwt de uitdrukking van zijn gevoelens van vurige afhankelijkheid jegens zijne majesteit de koning, zinnebeeld der eenheid van het Belgische volk.

Een protest van Gent tegen de activisten.

Men deelt ons mede:

De gemeenteraad van Gent, de stad waar de Duitsers de hogeschool vervlaamst hebben, heeft in zijn laatste vergadering, op 28 januari II. met algemene stemmen de volgende motie aangenomen. Het is een onbelemmerde uiting van de mening der wettelijke mandatarissen in Vlaanderen.

"De gemeenteraad van Gent, vernomen hebbende door de pers en onder meer uit de "Kölnische Zeitung" van 22 januari II., welke beslissingen genomen werden door een comité, dat zich de titel van "Raad van Vlaanderen" toegeëigend heeft; overwegend dat de daden van dit comité een onbetwistbare inbreuk maken tegen de constitutie en de wetten van het Belgisch volk en dat zij alleen beogen de eenheid en onschendbaarheid van het Belgische vaderland te breken; overwegend dat de overgrote meerderheid van de bevolking deze handelswijze afkeurt en veroordeelt met al de kracht van haar liefde voor het vaderland; dat deze handelswijze slechts uitgaat van enkele personen, die optreden zonder het minste gezag en zonder het minste wettelijk mandaat, slechts gedreven door drijfveren, die het gehele land met de meeste beslistheid heeft afgekeurd, zodra zij bekend werden; overwegend, dat deze handelswijze van het comité des te meer afkeuring verdient, daar ze geschiedt op het ogenblik, waarop het vaderland onder het juk van

vreemden is en de bevolking verhinderd wordt openlijk haar ware gevoelens te uiten; overwegend dat in België, buiten de bezettende macht, geen andere wettelijke autoriteiten bestaan dan deze door de constitutie vastgesteld; overwegend dat het nodig blijkt aan het Duitse keizerrijk de gevoelens van afkeuring der Gentse bevolking bekend te maken; tekent eenparig verzet aan in naam van de Gentse bevolking, die hij vertegenwoordigt en van wiens werkelijke gevoelens hij zich bewust is, tegen de handelingen van de zogenaamde Raad van Vlaanderen, ontkent aan dit comité alle wettig of werkelijk gezag, veroordeelt streng zijn daden als een verraad tegen de geheiligde belangen van het vaderland en betuigt met al zijn kracht en met de grootste energie zijn getrouwheid aan de natie, aan de koning en aan het gouvernement van het Belgische volk; beslist, dat dit protest zal overgemaakt worden aan de kanselier van het Duitse keizerrijk en aan de vertegenwoordigers van de Duitse autoriteiten in België."

14 februari 1918

Havre, 13 februari. De vaderlandslievende bond van Belgen te Londen heeft uit naam van de Belgen in Groot-Brittannië een protest aan de Belgische regering gezonden tegen de verfoeilijke afslag der activisten (op de eenheid van België) en verder uiting gegeven aan de loyaliteit der uitgeweken Vlamingen.

Protesten van Belgische gemeenteraden tegen de Raad van Vlaanderen.

Het Office Belge deelt mede, dat er door de gemeenteraad van Brussel een protest gezonden is tegen de proclamatie van de Raad van Vlaanderen inzake de onafhankelijkheidsverklaring van het Vlaamse gebied van België.

In dit protest wordt de autoriteit van deze raad volkomen ontkend, er wordt de overtuiging uitgesproken, dat de toekomst van de Vlaamse beschaving eist, dat een nauwe band blijft voortbestaan tussen het Vlaamse land en andere streken van België. Gezegd wordt, dat de Belgische bevolking zich niet heeft laten misleiden. Ze weet heel goed, waarom het gaat, ze wil niets afweten van de ontbinding van het land, ze heeft geen ander verlangen dan zich vrij te kunnen ontwikkelen binnen de grenzen van het ene en onverdeelde vaderland. De Raad van Vlaanderen wordt alle gezag ontzegd. Deze Raad vertegenwoordigt enkel zichzelf. Het ontstaan van de Raad, zowel als de oorsprong van zijn mandaat zijn feitelijk onbekend. De tegenstanders hebben geen gelegenheid zich uit te spreken, doch willen door dit protest demonstreren, dat de activistische uitingen slechts eenzijdig zijn en de denkbeelden van slechts enkele personen weergeven. Dit protest, gericht aan de Duitse rijkskanselier, is ondertekend door de waarnemende burgemeester, de schepen Stevens.

Door de gemeenteraden der gezamenlijke gemeenten van Groot-Brussel is eveneens een protest aan de rijkskanselier gezonden, waarin de proclamatie van de Raad van Vlaanderen wordt betwist. Gezegd wordt, dat de thans gevoerde politiek de ontbinding van het land beoogt. Dit protest dient ertoe, aan neutrale en oorlogvoerende mogendheden bekend te maken, hoe ware vaderlanders over dit alles denken. Het protest stelt er prijs op te constateren, dat de Raad van Vlaanderen niets is, dat hij niets vertegenwoordigt en dat hij vooral in genen delen het recht heeft als tolk van de gevoelens der Vlaamse bevolking op te treden.

Er wordt op gewezen, dat Vlaanderen niet wenst uit het Belgische staatsverband te treden. Als bewijs van willekeur toegepast door de raad van Vlaanderen, wordt er aan herinnerd, dat de activisten niet gearzeld hebben voor de provincie Brabant een provincieraad te

vormen uit personen, die zelfs niet tot de provincie behoren. Dit zijn, naar het protest besluit, de gedachten en gevoelens, welke gedeeld worden door de gehele Brusselse gemeenteraad, en waarbij zich alle gemeenteraden van de Brusselse agglomeratie aansluiten, terwijl tevens verklaard wordt, dat het protest ook de goedkeuring geniet van alle provinciale raadsleden van Brabant.

Tenslotte is door de burgemeester, schepenen en gemeenteraadsleden van Antwerpen een protest aan de kanselier gezonden, tegen de onafhankelijkheidsverklaring door de zogenaamde Raad van Vlaanderen uitgevaardigd, welke overeenkomt "met een scheuring van het vaderland en het met de voeten treden van de grondwet". Op grond van trouw aan de grondwet, de koning en het vaderland, protesteerden gemeentebestuur en gemeenteraad tegen het optreden der activisten. De Raad van Vlaanderen is een lichaam door zichzelf benoemd. De bevolking gaat er niet mee akkoord en ontzegt de Raad alle recht zich op te werpen als vertegenwoordiger van het land of van de Vlaamse bevolking. De bevolking verlangt een zo spoedig mogelijk herstel van België, één en onverdeeld, een vrij land, dat zelf en zonder vreemde inmenging zijn binnenlandse aangelegenheden zou weten te regelen, de taalkwestie inbegrepen.